

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

**Zhodnocení efektivnosti poplatků v systému
odpadového hospodářství obce a jejich vliv na produkci
komunálního odpadu**

Jitka Vand'urková

© 2018 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Jitka Vandůrková, DiS.

Podnikání a administrativa

Název práce

Zhodnocení efektivity poplatků v systému odpadového hospodářství obce a jejich vliv na produkci komunálního odpadu

Název anglicky

Evaluation of the Effectiveness of Municipal Waste Management Fees and their Impact on the Production of Municipal Waste

---

Cíle práce

Cílem diplomové práce je na základě analýzy současného systému odpadového hospodářství obce vyhodnotit efektivnost způsobu výběru poplatků za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadu a navrhnout možná doporučení pro optimální nastavení plateb v daném systému.

Metodika

Teoretický základ diplomové práce bude zaměřen na rozpočtovou skladbu obce, zejména na příjmy a výdaje odpadového hospodářství a problematiku produkce komunálního odpadu. K vytvoření základní poznatkové báze budou využity platné právní předpisy, odborná literatura a další relevantní zdroje.

Vyhodnocení aktuálního stavu systému odpadového hospodářství bude provedeno na základě informací poskytnutých obcí a ostatních zainteresovaných subjektů. Ze zjištěných údajů bude určena úroveň vlivu, kterou má způsob výběru poplatků na celkovou produkci a separaci využitelných složek odpadu. Následně budou vytvořena doporučení pro optimální nastavení plateb v systému odpadového hospodářství.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

obec, komunální odpad, odpadové hospodářství, rozpočet, místní poplatky, výdaje, příjmy

---

Doporučené zdroje informací

- ARAÚJO, A. S. F. et al. Waste Management: New Research. New York: Nova Science Publishers, 2012. ISBN 978-1-62081-995-1.
- BENEŠOVÁ, L. et al. Komunální a podobné odpady. 1. vyd. Praha: ENZO, 2011. ISBN 978-80-901732-1-7.
- ČESKO. Poplatky: správní, soudní, místní, ostatní: redakční uzávěrka 3. 4. 2017. Ostrava: Sagit, 1995. ÚZ. ISBN 978-80-7488-223-4.
- ČESKO. Životní prostředí: velká novela zákona o ovzduší od ...: redakční uzávěrka 6. 2. 2017. Ostrava: Sagit, 2003. ÚZ. ISBN 978-80-7488-216-6.
- EUROPEAN COMMISSION. Environment. Being wise with waste: the EU's approach to waste management [online]. Luxembourg: Publ. Off. of the European Union, 2010. ISBN 978-927-9142-970. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/environment/waste/pdf/WASTE%20BROCHURE.pdf>
- PEKOVÁ, J. Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-614-1.
- PROVAZNÍKOVÁ, R. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 3. aktual. a rozšíř. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.
- SLAVÍK, J. et al. Poplatkové systémy v obcích – rizika a příležitosti pro odpadové hospodářství. 1. vyd. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku, 2009. ISBN 978-80-86684-59-8.

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Gabriela Kukulová, MBA, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 7. 8. 2017

Ing. Helena Čermáková, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 1. 11. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 27. 02. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Zhodnocení efektivnosti poplatků v systému odpadového hospodářství obce a jejich vliv na produkci komunálního odpadu“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27. 3. 2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Gabriele Kukalové, Ph.D., MBA za odborné vedení diplomové práce a cenné připomínky, které mi poskytla při zpracování. A dále zastupitelům vybraných obcí za ochotu, vstřícnost a poskytnutí podkladových materiálů a informací.

Zhodnocení efektivnosti poplatků v systému odpadového hospodářství obce a jejich vliv na produkci komunálního odpadu

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá vlivem poplatků v systému odpadového hospodářství obce a jejich dopadem na produkci komunálního odpadu. V teoretické části jsou vymezeny základní charakteristiky odpadového hospodářství se zaměřením na komunální odpad, jednotlivé složky i celkovou produkci a činnosti související s nakládáním s odpady, jako je shromažďování, sběr, přeprava, třídění a způsoby likvidace odpadů. Podrobněji je pozornost věnována deskripci hospodaření obcí a jednotlivým způsobům výběru plateb od obyvatel za provoz systému odpadového hospodářství a jejich dopadu na rozpočet obce. Pro zpracování analytické části byly vybrány tři obce. Na základě získaných informací byla provedena komparace jednotlivých systémů odpadového hospodářství, a to z hlediska hospodaření i množství produkce odpadů. Analýzou zjištěných údajů za období 2012–2016 byla posouzena úroveň vlivu jednotlivých způsobů výběru poplatků na celkovou produkci komunálního odpadu a separaci využitelných složek. Následně byla vytvořena doporučení pro optimální nastavení plateb v systému odpadového hospodářství obcí. Diplomová práce je založena na kompilaci poznatků z odborné literatury, platných právních předpisů, interních zdrojů obcí a dalších relevantních zdrojů.

Klíčová slova: obec, rozpočet, příjmy, výdaje, odpad, odpadové hospodářství, místní poplatek, komunální odpad, životní prostředí.

Evaluation of the Effectiveness of Municipal Waste Management Fees and their Impact on the Production of Municipal Waste

Abstract

The thesis examines the effect of fees in a municipal waste management system and their impact on the production of municipal waste. The theory section defines the basic characteristics of a waste management system with focus on municipal waste, its individual components, and overall production, as well as such activities as waste disposal, deposition, collection, transport, sorting, and liquidation methods. Close attention is paid to describing municipal waste management methods and methods for collecting fees from residents for funding the operation of the waste management system as well as their impact on the municipal budget. The analytical section was completed using data from three selected municipalities. Based on collected data, a comparison was carried out of the individual waste management systems in terms of management and the quantity of produced waste. An analysis was performed of data from the years 2012-2016 to assess the effect of particular fee collection methods on the overall production of municipal waste and the separation of recyclable components. Subsequently, recommendations were formulated for setting the optimal amount of fees in a municipal waste management system. The thesis is based on a compilation of facts presented in technical literature, current laws and regulations, internal sources of municipalities, and other relevant sources.

Keywords: Municipality, budget, revenues, expenditures, waste, waste management, local fee, municipal waste, environment.

Obsah

1 Úvod.....	13
2 Cíl práce a metodika	15
2.1 Cíl práce	15
2.2 Metodika	15
3 Teoretická východiska	17
3.1 Odpadové hospodářství.....	17
3.1.1 Komunální odpad	18
3.2 Obec a odpadové hospodářství.....	23
3.3 Ekonomika odpadového hospodářství obcí	26
3.3.1 Zdroje obcí v odpadovém hospodářství	27
3.3.2 Náklady obcí na odpadové hospodářství.....	28
3.4 Platby za komunální odpad	30
3.4.1 Místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů.....	31
3.4.2 Poplatek za komunální odpad	32
3.4.3 Úhrada za shromažďování, sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů.....	33
3.5 Efektivnost ve veřejném sektoru.....	33
3.6 Novinky v oblasti odpadového hospodářství	35
4 Analytická část	37
4.1 Obec Ořechov.....	37
4.1.1 Hospodaření obce	38
4.1.2 Systém odpadového hospodářství obce.....	39
4.1.3 Produkce komunálního odpadu	43
4.2 Obec Babice u Říčan.....	47
4.2.1 Hospodaření obce	48
4.2.2 Systém odpadového hospodářství obce.....	49
4.2.3 Produkce komunálního odpadu	53
4.3 Obec Uherčice	57
4.3.1 Hospodaření obce	58
4.3.2 Systém odpadového hospodářství obce.....	59
4.3.3 Produkce komunálního odpadu	63
5 Zhodnocení výsledků a doporučení	66
5.1 Komparace základních charakteristik obcí a systémů OH.....	66
5.1.1 Hospodaření obcí v oblasti OH	69

5.1.2	Produkce komunálního odpadu v obcích	70
5.2	Doporučení	72
6	Závěr.....	74
7	Seznam použitých zdrojů.....	77
8	Přílohy	84

Seznam tabulek

Tabulka 1 Celková produkce odpadu a SKO v obci Ořechov, 2012–2016.....	44
Tabulka 2 Produkce využitelného odpadu v obci Ořechov, 2012–2016.....	45
Tabulka 3 Kompenzace výdajů za využitelný odpad, Ořechov, 2012–2016	46
Tabulka 4 Produkce ostatních složek odpadu v obci Ořechov, 2012–2016.....	46
Tabulka 5 Výše ročního poplatku za SKO v obci Babice od roku 2016.....	51
Tabulka 6 Výše ročního poplatku za bioodpad v obci Babice od roku 2016.....	51
Tabulka 7 Celková produkce odpadu a SKO v obci Babice, 2012–2016	54
Tabulka 8 Produkce využitelného odpadu v obci Babice, 2012–2016.....	55
Tabulka 9 Kompenzace výdajů za využitelný odpad, Babice, 2012–2016.....	56
Tabulka 10 Produkce ostatních složek odpadu v obci Babice, 2012–2016.....	56
Tabulka 11 Celková produkce odpadu a SKO v obci Uherčice, 2012–2016.....	63
Tabulka 12 Produkce využitelného odpadu v obci Uherčice, 2012–2016	64
Tabulka 13 Kompenzace výdajů za využitelný odpad, Uherčice, 2012–2016.....	64
Tabulka 14 Produkce ostatních složek odpadu v obci Uherčice, 2012–2016	65
Tabulka 15 Základní charakteristiky vybraných obcí.....	67
Tabulka 16 Specifika poplatků ve vybraných obcích	68
Tabulka 17 Příjmy a běžné výdaje na 1 obyvatele v OH ve vybraných obcích, 2012–2016.....	69
Tabulka 18 Celková produkce odpadu a SKO ve vybraných obcích, 2012–2016.....	71
Tabulka 19 Produkce využitelného odpadu ve vybraných obcích, 2012–2016	72

Seznam grafů

Graf 1	Produkce komunálního odpadu ve vybraných zemích Evropy	19
Graf 2	Nakládání s komunálním odpadem v ČR, 2015	22
Graf 3	Složení komunálního odpadu v ČR, 2016	25
Graf 4	Přehled jednotlivých druhů příjmů obcí v odpadovém hospodářství v ČR.....	28
Graf 5	Přehled nákladů obcí v odpadovém hospodářství v ČR	29
Graf 6	Hospodaření obce Ořechov, 2012–2016	39
Graf 7	Příjmy a výdaje v systému odpadového hospodářství, Ořechov, 2012–2016.....	43
Graf 8	Hospodaření obce Babice, 2012–2016	49
Graf 9	Příjmy a výdaje v systému odpadového hospodářství, Babice, 2012–2016.....	53
Graf 10	Hospodaření obce Uherčice, 2012–2016.....	59
Graf 11	Příjmy a výdaje v systému odpadového hospodářství, Uherčice, 2012–2016	62

1 Úvod

Na stav životního prostředí má vliv řada faktorů. Mezi primární patří bezesporu růst populace a pokrok, které však působí negativně, a to zejména zvýšenou produkcí odpadů způsobujících znečištění a emise skleníkových plynů, které následně přispívají ke změně klimatu. Přestože odpadové hospodářství je poměrně mladým technologickým odvětvím, dynamicky se rozvíjí a ovlivňuje celé národní hospodářství. Odpady jsou základním pojmem a s lidstvem jsou spjaty od pradávna, jelikož vznikají při veškeré lidské činnosti. Cílem odpadového hospodářství je především předcházení vzniku odpadů a nakládání s nimi s ohledem na životní prostředí.

Množství produkovaného odpadu se stále zvyšuje. Na území Evropské unie se každý rok vyprodukuje několik miliard tun odpadů. S rozvojem ekonomiky, vědy a technologií se mění i složení používaných materiálů a současně vzrůstá i kvalita vyráběných produktů. To vše má ale často negativní následky, protože odpad obsahuje složitější směsi látek, včetně plastů, vzácných kovů, které ovlivňují a ztěžují nakládání s odpady a jejich likvidaci. Evropská unie si proto v oblasti odpadového hospodářství klade za cíl snížit dopady produkovaných odpadů na životní prostředí a zdraví obyvatel a současně zlepšit využívání odpadů jako druhotných surovin a zamezit jejich plýtvání.

Přestože Česká republika patří k zemím EU s nižší produkcí komunálního odpadu, jedná se stále o problematickou oblast, jak z pohledu ekonomického, tak z hlediska nakládání s jednotlivými složkami odpadů. I přesto, že komunální odpad tvoří nízké procento produkce celkového odpadu, je nezbytné se touto problematikou zabývat, protože jeho produkce stále roste. V České republice je dle právních předpisů původcem odpadů obec, jejíž povinností je zabezpečit veškeré činnosti související s nakládáním s komunálním odpadem na svém území. Při nastavování vhodného systému musí obec vycházet z odpadového plánu, který je zpracován příslušným krajským úřadem a vychází z Plánu odpadového hospodářství České republiky, potažmo předpisů EU.

Výdaje v oblasti odpadového hospodářství jsou značné a mají podstatný dopad na rozpočet obce. Každý občan, jako producent komunálního odpadu, má naproti tomu povinnost

přispívat do systému odpadového hospodářství a je na obci, jakou formu úhrady zvolí. V současné době si obce v České republice mohou vybrat ze tří variant, jedná se o místní poplatek za provoz systému (dle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích), nebo podle zákona č. 185/2001 Sb. o odpadech stanovit buď poplatek za komunální odpad, nebo úhradu za shromažďování, sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. Další možností obcí jak získat příjmy do rozpočtu je separace využitelného odpadu. Chování každého obyvatele značnou měrou ovlivňuje jak samotnou produkci odpadů, tak příjmy i výdaje v systému odpadového hospodářství. I přes snahu obcí je velmi často systém odpadového hospodářství ztrátový a obce tak musí vynaložit na úhradu výdajů jiné příjmy z obecního rozpočtu.

Otázkou zůstává, jaký systém v obci stanovit, aby byl efektivní, motivoval obyvatele k racionálnímu chování a šetrnému přístupu k životnímu prostředí, třídění odpadů a snižování celkové produkce na jedné straně a na druhé, aby byl co nejvíce přijatelný pro obec z ekonomického hlediska a administrativně jednoduchý. Správně nastavený systém pak může předcházet řadě problémů.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je na základě analýzy současného systému odpadového hospodářství obce vyhodnotit efektivnost způsobu výběru poplatků za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadu a navrhnout možná doporučení pro optimální nastavení plateb v daném systému.

2.2 Metodika

V první části práce budou vymezeny základní charakteristiky odpadového hospodářství se zaměřením na komunální odpad, zejména na produkci jednotlivých složek, celkovou produkci a činnosti související s nakládáním s odpady, jako je shromažďování, sběr, přeprava, třídění a v neposlední řadě jednotlivé způsoby likvidace odpadů. Údaje budou zpracovány za Českou republiku, s doplněním o data dalších zemí OECD.

Podrobněji bude pozornost věnována deskripci působnosti a hospodaření obcí s hlavním zaměřením na problematiku ekonomiky odpadového hospodářství. Současně budou vymezeny možnosti obcí, jaké zdroje příjmů mohou využít, a naopak jaké výdaje obcím vznikají v systému odpadového hospodářství. Hlavním bodem teoretické části budou jednotlivé způsoby výběru plateb za provoz systému odpadového hospodářství od obyvatel, které obce mohou zvolit. Jednotlivé formy úhrad budou dále porovnány z pohledu, jaké výhody případně nevýhody přináší. K vytvoření základní poznatkové báze budou využity platné právní předpisy, odborná literatura a další relevantní zdroje.

Pro zpracování analytické části budou vybrány tři obce, které budou úvodem krátce představeny a na základě veřejně dostupných informací budou popsány jejich základní charakteristiky. Z veřejně dostupné aplikace Monitor (Státní pokladna), kterou spravuje Ministerstvo financí ČR, budou získány informace o hospodaření vybraných obcí a posléze analyzovány příjmy a výdaje obecních rozpočtů. Údaje budou doplněny informacemi poskytnutými zastupiteli obecních úřadů.

Při rozboru a porovnávání systémů odpadového hospodářství u vybraných obcí bude pozornost soustředěna na specifika zavedeného systému, jakým způsobem probíhá sběr, přeprava, třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadu na území obce a jaké podmínky obce svým obyvatelům vytvářejí pro snazší manipulaci s odpady. Údaje budou čerpány ze zveřejněných informací o konkrétní obci na internetových stránkách, z právních předpisů, především obecně závazných vyhlášek, a doplněny o poskytnuté informace od zastupitelů obcí.

Ekonomika odpadového hospodářství obcí závisí hlavně na produkci komunálního odpadu. Proto značná část praktické části bude věnována analýze komunálního odpadu, který byl v letech 2012–2016 na území obcí vyprodukován. Nejprve bude provedena komparace příjmů, které obec získala v systému odpadového hospodářství zejména od občanů a za separaci využitelného odpadu s výdaji, které musí vynaložit v souvislosti s nakládáním s odpady. Na základě provedené komparace bude zhodnocen zavedený systém odpadového hospodářství po ekonomické stránce. Komunální odpad a jeho jednotlivé složky budou analyzovány rovněž z pohledu celkového vyprodukování množství i v přepočtu na jednoho obyvatele. Základním ukazatelem je produkce směsného komunálního odpadu a jeho vývoj v čase. Další významnou složkou je využitelný odpad, jelikož pro obec představuje určitý zdroj příjmů do rozpočtu. Z tohoto důvodu bude provedeno srovnání, zda příjmy získané za separovaný využitelný odpad jsou dostačující, aby jimi obec uhradila výdaje na nakládání s ním. Data z evidence o produkci odpadů budou poskytnuta zastupiteli obcí a doplněna o jejich vyjádření a veřejně dostupné informace.

V poslední části budou metodou syntézy získaných údajů vyhodnoceny analyzované systémy odpadového hospodářství, zejména z pohledu způsobu výběru poplatků a jejich vlivu na produkci a separaci využitelných složek odpadu. Následně budou vytvořena doporučení pro optimální nastavení plateb v systému odpadového hospodářství obcí.

3 Teoretická východiska

Problematika týkající se životního prostředí je v dnešní době stále více diskutovanou oblastí. Vzdávající populace i pokrok s sebou přináší řadu negativních jevů, jako je stále vyšší produkce odpadů a nutnost dalších zásahů do oblasti odpadového hospodářství, a to nejen ve formě finanční, ale také změnami v postojích a chování zainteresovaných subjektů a v systémech nakládání s odpady. Hlavním pojmem celého odpadového hospodářství je odpad. V § 3 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, je odpad charakterizovaný jako „každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit“.

3.1 Odpadové hospodářství

Odpadové hospodářství Ministerstvo životního prostředí ČR (2017a) charakterizuje jako dynamicky se rozvíjející technologické odvětví, které ovlivňuje všechny složky národního hospodářství a velkou měrou se dotýká životního prostředí. Jedná se o relativně mladý obor a činnosti odpadového hospodářství se zaměřují na předcházení vzniku odpadů, na nakládání s odpady a na následnou péči o místo, kde jsou odpady trvale uloženy a kontrolu.

Černohorský a kol. (2010, s. 124–125) upozorňují, že celkový objemu odpadů narůstá stále rychleji a představuje tak závažný celosvětový problém z hlediska životního prostředí. Odpadové hospodářství je do značné míry závislé na ekonomické situaci a vyspělosti společnosti, což se projevuje v oblasti využití odpadů jako druhotných surovin a následně i v úrovni řešení odpadového hospodářství jako celku. V roce 2016 bylo v České republice, jak uvádí ve své publikaci Český statistický úřad (2017c), vyprodukováno 25,8 mil. tun odpadů. Komunální odpad činil 14 % (3,9 mil. tun) a oproti předchozímu roku vzrostlo jeho množství o 7,3 %.

Ministerstvo životního prostředí ČR (2017a) na svých internetových stránkách dále informuje, že země ekonomicky a průmyslově vyspělé se začaly odpadovým hospodářstvím zabývat v 80. letech minulého století. V České republice byl vydán první

zákon o odpadech až v roce 1991. Do té doby bylo hospodaření s odpady zcela nesystematické nebo nebylo vůbec žádné. V současnosti problematiku odpadů upravuje zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech. Jak Ministerstvo dále uvádí, zákon stanovuje „*práva a povinnosti osobám v oblasti odpadového hospodářství, klade důraz na předcházení vzniku odpadů, stanoví hierarchii nakládání s nimi a prosazuje základní principy ochrany životního prostředí a zdraví lidí při nakládání s odpady*“.

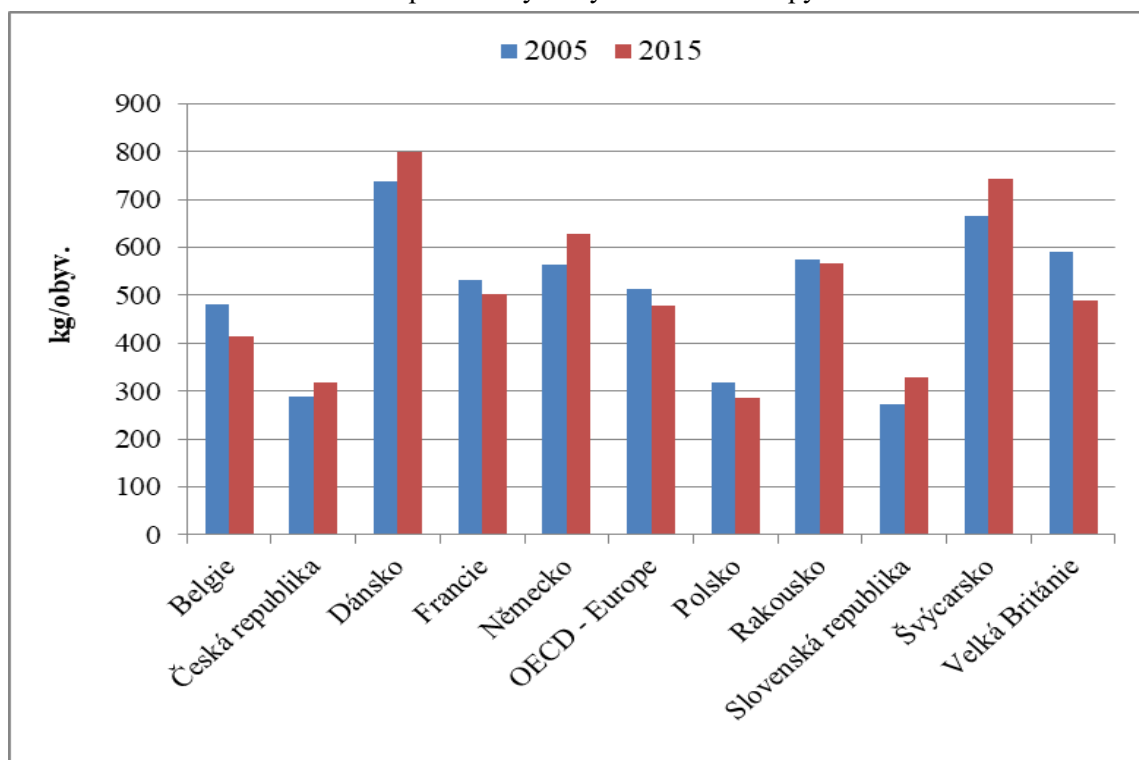
V prosinci 2014 vláda ČR schválila nařízení vlády č. 352/2014 Sb., o Plánu odpadového hospodářství ČR pro období 2015–2024. Plán, jak informuje Ministerstvo životního prostředí (2017b), představuje nástroj pro řízení a realizaci dlouhodobé strategie odpadového hospodářství na území ČR. Povinnost zpracovat plán stanovuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/98/ES o odpadech. Jedná se o klíčový dokument pro realizaci strategie nakládání s odpady a hlavními cíli je předcházení vzniku odpadů, zvýšení recyklace a materiálového využití odpadů. Nově navržená strategie v ČR vede k jednoznačnému odklonu odpadů ze skládek skrze předcházení odpadů, zvýšení recyklace a materiálového využití odpadů. Na základě Plánu jsou povinny jednotlivé kraje a obce sestavit své plány odpadového hospodářství.

3.1.1 Komunální odpad

Specifickou oblastí odpadového hospodářství je problematika komunálního odpadu a nakládání s ním, která značně zasahuje do hospodaření jednotlivých obcí. Podle § 4 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, je komunálním odpadem „*veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob a který je uveden jako komunální odpad v Katalogu odpadů, s výjimkou odpadů vznikajících u právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání*“.

Produkce komunálního odpadu ve vybraných zemích Evropy znázorňuje graf 1. Data roční produkce odpadu jsou přepočítána na kg za obyvatele z důvodu srovnatelnosti zemí. Absolutní výše množství produkce komunálního odpadu v daných zemích v letech 2000, 2005, 2010 a 2015 v tisících tun jsou uvedeny v příloze 1. Vzhledem k vzrůstajícímu trendu počtu obyvatel roste stále více absolutní množství odpadu, a to nejen komunálního.

Graf 1 Produkce komunálního odpadu ve vybraných zemích Evropy

Zdroj: OECD (2017), Waste: Municipal waste, Generation and Treatment, vlastní úprava.

V České republice v roce 2015 dosahovalo množství komunálního odpadu 317 kg na jednoho obyvatele. Jak vyplývá z grafu, Česká republika patří k zemím s nižší celkovou produkcí komunálního odpadu společně s Polskem (286 kg/obyv.) a Slovenskou republikou (329 kg/obyv.). K největším producentům komunálního odpadu v roce 2015 se řadí Dánsko (799 kg/obyv.) a Švýcarsko (742 kg/obyv.). Průměr zemí OECD v Evropě činil 479 kg/obyv. Graf zobrazuje nejen rok 2015, ale také produkci odpadů v roce 2005. Při porovnání let je patrné, že u více než poloviny zemí došlo k poklesu produkce komunálního odpadu na osobu. Výjimkou jsou již zmínění největší producenti komunálního odpadu - Dánsko, Švýcarsko a dále Německo, kde množství odpadu přepočtené na osobu ve sledovaném období také výrazně vzrostlo.

Původcem odpadu, jak definuje § 4 zákon č. 185/2001 Sb., je „*právnícká osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání, při jejichž činnosti vznikají odpady, nebo právnícká nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání, které provádějí úpravu odpadů nebo jiné činnosti, jejichž výsledkem je změna povahy nebo složení*“. Původcem a vlastníkem odpadu

je i obec, a to od okamžiku odložení odpadu nepodnikající fyzickou osobou na místě k tomu určeném.

Nakládání s odpady, jak uvádějí Hřebíček a kol. (2009, s. 11) s odkazem na zákon č. 185/2001 Sb., zahrnuje jakoukoliv činnost, která se s odpady provádí, od jejich vzniku, nakládání s nimi, shromažďování, soustředování, sběr, výkup, třídění, přepravu a dopravu, skladování a využití, až po zneškodňování nebo odstraňování.

Chování jednotlivých domácností a jejich postoje ke správnému nakládání s odpady a k recyklaci jsou ovlivněny mnohými faktory. Podle Araújo a kol. (2012, s. 119–120) některé původní rysy domácností ovlivňují jejich chování a postoje. Za relevantní považují zejména úroveň vzdělání a urbanizace, věk obyvatel a pohlaví, pracovní status a výši jejich příjmů. Araújo a kol. dodávají, že existuje vzájemný vztah mezi postojem a chováním domácností k nakládání s odpady a jejich recyklací. K podpoře cílového chování domácností je proto důležité pozitivně posílit jejich postoje.

Malčeková a Šimek (2014, s. 28) uvádějí hierarchii nakládání s odpady:

- předcházet jejich vzniku,
- opětovné použití,
- recyklace,
- jiné využití odpadů,
- odstranění odpadů.

Hlavním cílem v oblasti odpadového hospodářství je zajistit v maximální možné míře předcházení vzniku odpadů. Celosvětově se však tento cíl, s ohledem na vzrůstající populaci, nedaří naplnit. S růstem počtu obyvatel a do značné míry i jejich bohatství se i absolutní výše produkce odpadů zvyšuje.

Každý produkt se dříve či později stane odpadem. Je však nutno zvážit, zda produkt, který už není využitelný, neposlouží ještě někomu jinému. Proto, je-li to aspoň trochu možné, měl by být tento produkt nabídnut k opětovnému použití, aby zbytečně a předčasně neskončil v komunálním odpadu. Recyklaci odpadu za účelem dalšího využití předchází

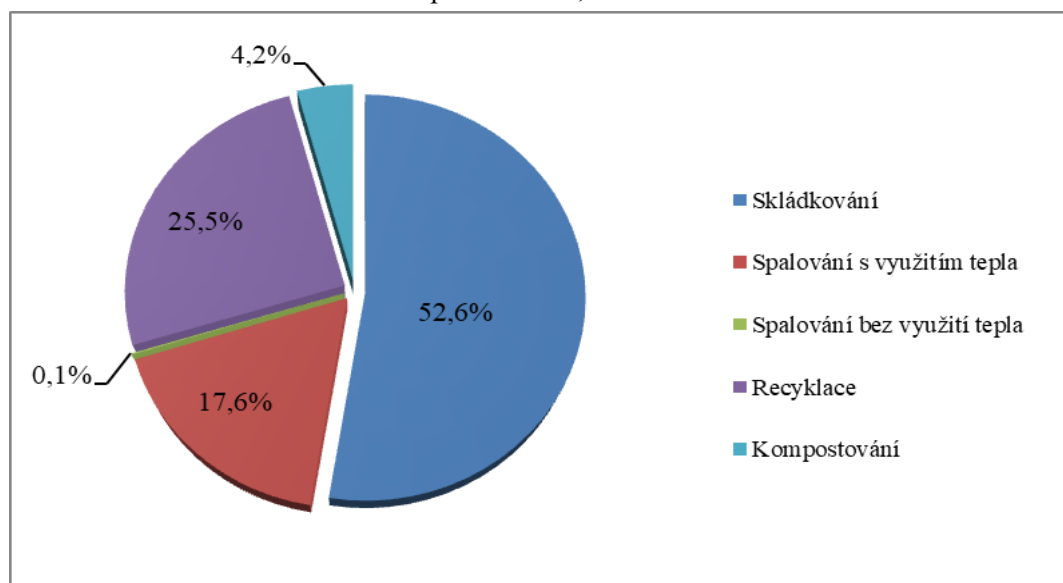
jeho třídění neboli separace. Odpad je nutné třídít podle jednotlivých druhů a kategorií. Jedná se převážně o papír, sklo, plast, kovy a bioodpad. Velký důraz je kladen na separaci tzv. nebezpečného odpadu, kterou zákon přímo nařizuje, tak aby se předcházelo nesprávnému ukládání a ohrožování životního prostředí, potažmo lidského zdraví. Mezi nebezpečný odpad se řadí např. baterie, staré léky, barvy aj. Vytříděný a recyklovaný odpad se dále zpracovává a využívá při výrobě nových produktů.

Odstraňování odpadů zahrnuje, jak doplňují Malčeková a Šimek (2014, s. 28), poslední dva způsoby nakládání s odpady uvedené v hierarchii. Odpady, které nemohou být dále využity, jsou ukládány na skládky bez dalšího využití či spalovány ve spalovnách komunálního odpadu pro výrobu energie (elektriny nebo tepla) příp. spalovány bez výroby energie. Odstraňování odpadů není jednoduchou záležitostí a mělo by být předmětem systémového řešení jednotlivých regionů, měst a obcí.

Dlouhodobým záměrem politiky EU, jak uvádí ve své publikaci Evropská komise (2010, s. 2–10), je přeměnit Evropu na recyklační společnost, zamezit plýtvání odpadem a využívat odpad jako zdroj, kdykoliv to bude možné. Cílem je dosáhnout vyšší úrovně recyklace (do roku 2020 recyklovat 50 % komunálního odpadu) a minimalizovat těžbu dodatečných přírodních zdrojů. Země EU jsou závislé na dovážených surovinách a nesprávným zacházením s odpady se nevyužívají potenciální zdroje v podobě druhotných surovin. Recyklací se současně snižuje i množství odpadů, které končí ukládané na skládkách.

Graf 2 zachycuje způsoby, jakými bylo v České republice v roce 2015 nakládáno s komunálním odpadem. V evropských zemích dochází v současnosti k omezování ukládání odpadů na skládky, zvyšuje se podíl materiálového využití odpadů recyklováním a kompostováním (příloha 3).

Graf 2 Nakládání s komunálním odpadem v ČR, 2015

Zdroj: ČSÚ (2016), Produkce, využití a odstranění odpadů – 2015, vlastní úprava.

V roce 2015 bylo v České republice 52,6 % produkce komunálního odpadu uloženo na skládkách, což jak vyplývá z hierarchie nakládání s odpady, není příliš uspokojivé zjištění. Příloha 2 ukazuje, že skládkování odpadů má sice snižující se tendenci, ale jen mírnou. Na druhou stranu v České republice se občané stále více zaměřují na recyklaci, v roce 2015 bylo recyklováno 25,5 % komunálního odpadu. Z dat minulých let uvedených v příloze 2 se množství recyklovaného odpadu zvýšilo několikanásobně. Stejný vývoj jako u recyklace nastal i u dalšího způsobu nakládání s odpady, a to u kompostování. V roce 2005 občané kompostovali jen 18 152 tun odpadů, v roce 2015 se toto množství zvýšilo na 141 194 tun (4,2 %).

V příloze 3 je uveden přehled způsobů nakládání s komunálním odpadem ve vybraných evropských zemích v roce 2015. Slovenská republika zaostává v oblasti odpadového hospodářství, 69 % komunálního odpadu končí na skládkách, čímž se zvyšuje riziko kontaminace prostředí a také podíl recyklace je na Slovensku jedním s nejnižších v Evropě. V některých zemích, jako je Německo, Švýcarsko, Belgie a Dánsko nedochází téměř k žádnému ukládání komunálního odpadu na skládky a převažuje zde spalování s využitím tepla nebo recyklace. I přesto, že Česká republika mění svůj postoj k nakládáním s odpady, patří stále k zemím, kde převážná část komunálního odpadu končí na skládkách.

3.2 Obec a odpadové hospodářství

Obec, jak uvádí Peková (2011, s. 342), je základní jednotkou územní samosprávy, kterou charakterizují tři základní znaky: území, občané a působnost. Obce se řídí zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích a v § 2 je definována hlavní náplň obce, kterou je péče o všestranný rozvoj území, péče o potřeby svých občanů a při plnění svých úkolů chrání též veřejné zájmy.

Podle Provazníkové (2015, s. 27) je obec „základním územním samosprávným společenstvím občanů na územním celku vymezeném hranicí území obce. Je vymezena jako veřejnoprávní korporace, která má vlastní majetek a hospodaří s ním, má vlastní finanční prostředky a sestavuje svůj vlastní rozpočet.“ Provazníková (2015, s. 40–41) dodává, že Česká republika využívá kombinovaný model fiskálního federalismu, tzn., že obce nejsou zcela finančně soběstačné a své výdaje financují nejen vlastními příjmy, ale také příjmy jim plynoucími z jiných veřejných rozpočtů a fondů.

Hospodaření obce probíhá v souladu se schváleným rozpočtem sestaveným na jedno rozpočtové období, kterým je kalendářní rok a vychází ze střednědobého výhledu. Místní rozpočty neboli rozpočty obcí patří, jak udává Pařízková (2008, s. 74), do soustavy veřejných rozpočtů a jedná se o veřejné rozpočty nejnižší úrovně, které jsou tvořeny, rozdělovány a používány zpravidla na principu nenávratného, nedobrovolného a neekvivalentního způsobu financování. Podle Markové (2008, s. 105–108) musí rozpočet vykazovat i řadu vlastností, souhrnně označovaných jako tzv. rozpočtové zásady. Rozpočet musí být především reálný, pravdivý, jednotný, úplný a dlouhodobě vyrovnaný. Jde o decentralizované peněžní fondy, které zahrnují příjmy získané přerozdělováním ze státního rozpočtu i příjmy vytvořené vlastní činností. Tyto příjmy slouží k financování veřejných nebo smíšených statků.

Provazníková (2015, s. 51) definuje rozpočet jako:

- bilanci příjmů a výdajů na rozpočtové období obce a slouží jako nástroj, jehož prostřednictvím je zabezpečována a financována obecní politika,

- jako finanční plán, který by měl zajistit solventnost obce,
- jako nástroj prosazování cílů municipální a regionální politiky.

Obec vykonává řadu činností, které Maaytová a kol. (2015, s. 104) dělí do dvou skupin. Jedná se o výkon samostatné působnosti (samosprávy) a výkon přenesené působnosti (státní správy). Do samostatné působnosti spadá péče o všestranný rozvoj území a potřeby svých občanů. Rozsah působnosti je omezen jen zákonem a za její výkon odpovídá zastupitelstvo. V přenesené působnosti obce vykonávají státní správu, kterou na ně přenesl stát v rozsahu stanoveném zákonem. Stát obcím převádí peněžní prostředky na výkon přenesené působnosti, ty však ve většině případů nepokrývají skutečné náklady a obce tak často musí doplácet ze svých ostatních příjmů.

Z hlediska zákonných povinností obce, jak poukazují Černoهورský a kol. (2010, s. 124), je odpadové hospodářství jednou ze základních a nejrozsáhlejších oblastí ochrany životního prostředí. Tomu odpovídá i výše finančních prostředků, kterou obec ze svého rozpočtu vynakládá. Obec se stará o odpady převážně prostřednictvím specializovaných společností, které si najímá a které jsou oprávněny pro nakládání s odpady.

Slavík a kol. (2004, s. 9–11) upozorňují, že obec, jako původce komunálního odpadu v samostatné působnosti, má řadu pravomocí, ale také povinností. Pravomocí obce je obecně závaznou vyhláškou upravit systém nakládání s komunálním odpadem i stavebním odpadem a stanovit poplatek za komunální odpad. Povinnosti obce lze rozdělit na všeobecné, týkající se předcházení vzniku odpadů, omezování jejich množství, nakládání s nimi způsobem stanoveným zákonem, a na specifické, mezi které patří např. zařazování odpadů dle kategorií a druhů včetně vedení jejich evidencí, zpracování plánu odpadového hospodářství, placení poplatků za ukládání odpadů na skládky, určení místa pro ukládání komunálního odpadu, který produkují fyzické osoby (domácnosti), a to včetně míst pro odkládání nebezpečného odpadu, biologicky rozložitelného a stavebního odpadu, zajišťování přednostního využití odpadu aj.

Obyvatelé obce jsou povinni systém odpadového hospodářství dané obce respektovat a třídit využitelné složky komunálního odpadu, i když v zákonně o odpadech není

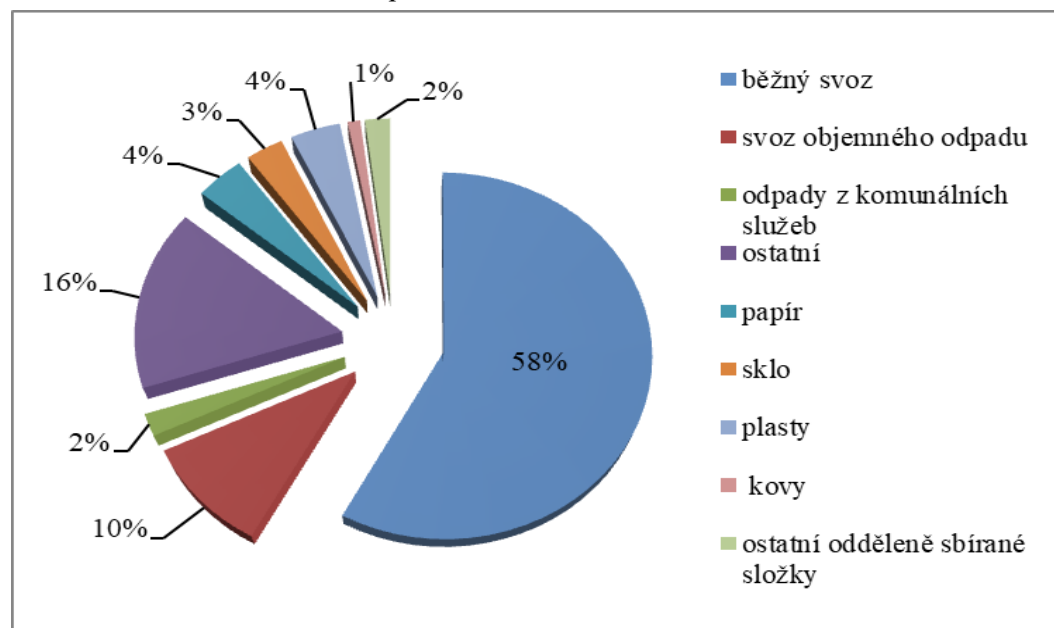

stanovena za porušení žádná sankce. Nicméně nerespektování obecně závazné vyhlášky je v § 46 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích klasifikováno jako přestupek pod sankcí.

Podnikatelské subjekty, které produkují odpad podobný komunálnímu odpadu, jak uvádějí Malčeková a Šimek (2014, s. 75), mohou využít systém odpadového hospodářství obce (využívat kontejnery na papír, sklo a plasty, které jsou určeny primárně občanům – barevné kontejnery) pouze na základě uzavřené písemné smlouvy s obcí, tato smlouva však nesmí být bezúplatná. Subjekty, které smlouvu s obcí uzavřou, musí řádně dodržovat obecní systém a třídit odpady. Subjekt nemá na uzavření smlouvy právní nárok, obec může odmítnout (např. ve velkých městech, kde je nedostatečná kapacita barevných shromažďovacích nádob). V takovém případě musí podnikající subjekt sám zajistit odvoz odpadů např. do sběrného dvora nebo na určené místo.

V České republice v roce 2016 bylo vyprodukováno 3,6 mil. tun komunálního odpadu. Složení komunálního odpadu je velmi různorodé a závisí na oblasti původu odpadů. Podíl jednotlivých druhů komunálního odpadu zachycuje graf 3. Složení odpadu zároveň ovlivňuje i celkovou nákladovost systému nakládání s odpady.

Graf 3 Složení komunálního odpadu v ČR, 2016

Zdroj: ČSÚ (2017c), Produkce, využití a odstranění odpadu a produkce druhotných surovin – 2016, vlastní úprava.

Většina odpadů v roce 2016 pocházela z běžného svozu (58 %), který zahrnuje odpad z popelnic, kontejnerů a svozových pytlů. Objemný odpad tvořil 10 % a ostatní komunální odpad (např. odpady ze zahrad a parků) dosáhl 16 %. Důležitou složkou komunálního odpadu je tříděný odpad, který v součtu činil 14 % produkce odpadu, a z toho největší podíl připadl na papír (31 %), sklo (24 %) a plasty (25 %).

Černohorský a kol. (2010, s. 124) upozorňují, že jen dobře nastavený systém odpadového hospodářství a uvědomění občané, kteří správně nakládají s odpady a třídí je, obci zajistí finanční prostředky, které musí na odpadové hospodářství vynaložit. Do určité míry se část finančních prostředků obci vrátí v podobě plateb od občanů či jiných subjektů. Takto vybrané prostředky však ve většině obcí nepokryjí náklady odpadového hospodářství a obce doplácí ze svých rozpočtů. Ceny služeb v oblasti odpadového hospodářství stále rostou a lze i do budoucna očekávat jejich zvyšování. Obce se také potýkají s černými skládkami, i když jejich výskyt se v současnosti snižuje.

Ne všechny stanovené cíle v rámci odpadového hospodářství se obcím daří naplňovat. Hlavním důvodem, jak upozorňují Benešová a kol. (2011, s. 13), je především nedostatečná motivace obcí k realizaci aktivit nakládání s odpady, které jsou ekologicky šetrnější. Obec přirozeně volí takovou variantu, která je pro ni a pro její občany přijatelná ekonomicky. Proto z důvodu nižší ekonomické náročnosti dávají obce často přednost variantě skládkování před tříděním využitelných složek odpadu včetně biologického a před energetickým využitím.

3.3 Ekonomika odpadového hospodářství obcí

Prioritou každé obce podle Benešové a kol. (2011, s. 73) by mělo být vytvářet efektivní systém pro nakládání s komunálním odpadem na území obce. Povinností obce je určit místa, na která mohou občané ukládat komunální odpad a nebezpečné složky odpadu a zároveň musí vytvářet vhodné podmínky pro sběr separovaných využitelných složek odpadu, včetně biologického, s cílem, aby co nejmenší množství komunálního odpadu bylo ukládáno na skládkách.

3.3.1 Zdroje obcí v odpadovém hospodářství

Současná legislativa, jak uvádějí Benešová a kol. (2011, s. 73–74), nechává plně v pravomoci obce finanční zajištění systému nakládání s komunálním odpadem. Obecní systém odpadové hospodářství je financován z několika zdrojů. Jedná se především o:

- platby od občanů,
- platby od jiných subjektů,
- dotace,
- prostředky z rozpočtu obce.

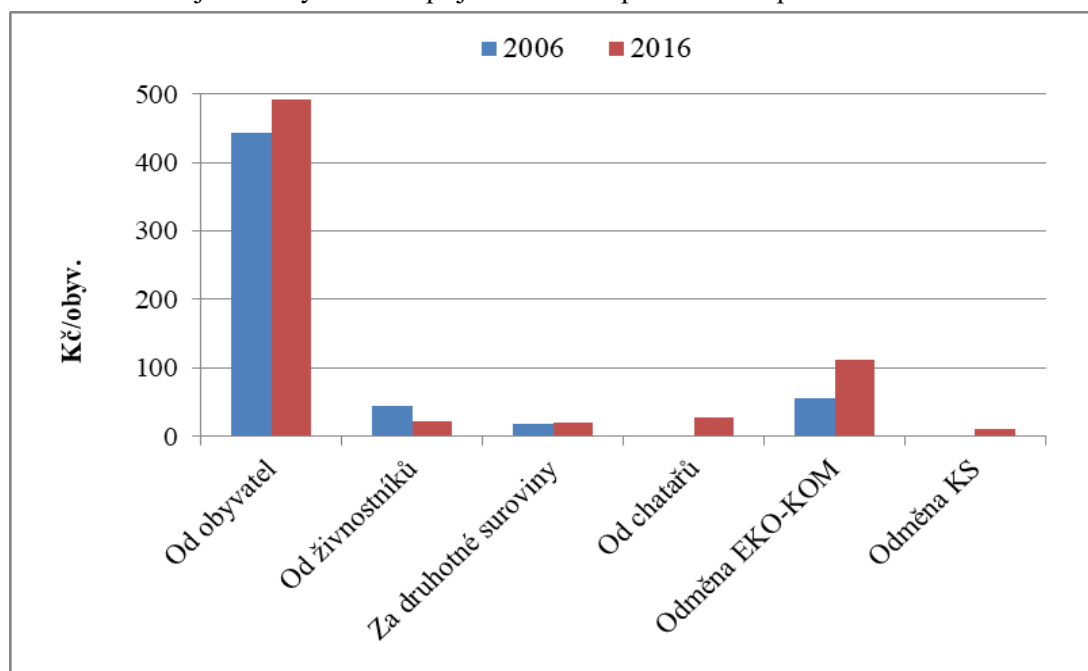
Občané odvádějí obci platby za komunální odpad, který svou činností vyprodukují. Jedná se o tři formy plateb: místní poplatek hrazený podle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích nebo jeden ze dvou druhů platby podle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, a to poplatek za komunální odpad či smluvní úhradu. Pokud jsou fyzické či právnické osoby oprávněné k podnikání zapojeny do zavedeného obecního systému nakládání s komunálním odpadem, hradí obci poplatek za využívání systému. Mezi další zdroje obecních příjmů patří tržby za prodej separovaných složek odpadů neboli za druhotné suroviny, odměny systému EKO-KOM¹ za vyříděné obaly, odměny kolektivních systémů za zpětný odběr výrobků (elektrozařízení). Zejména malé obce získávají také příjmy za komunální odpad od chatařů. Obce mohou získávat i cizí veřejné zdroje ČR nebo EU na rozvoj v oblasti odpadového hospodářství v podobě dotací nebo aktuálních operačních programů, které jsou zaměřeny na rozvoj odpadového hospodářství. Pokud získané příjmy nepokrývají náklady obce vynaložené na nakládání s odpady, jsou obce nuceny dotovat tuto oblast ze svých prostředků.

Jednotlivé druhy příjmů obcí za rok 2016 v oblasti odpadového hospodářství jsou uvedeny v grafu 4. Graf je doplněn o údaje za rok 2006. Jedná se o průměrné hodnoty získané z ročního dotazníkového šetření, kdy za rok 2016 byla zpracována data od 6 114 obcí, v roce 2006 od 3 859 obcí ČR zapojených do systému EKO-KOM.

---

¹ Společnost EKO-KOM a.s. jako nezisková akciová společnost založena v roce 1997 vytvořila a provozuje systém zajišťující třídění, recyklaci a využití obalového odpadu na území celé České republiky.

Graf 4 Přehled jednotlivých druhů příjmů obcí v odpadovém hospodářství v ČR

Zdroj: Vrbová a Balner (2017), Sborník: Konference Odpady a obce 2017: Ekonomika odpadového hospodářství v obcích ČR, vlastní úprava.

Největší část příjmů obcí v systému odpadového hospodářství v ČR tvoří příjmy hrazené občany, představují více než 70 % příjmů. V roce 2016 činil průměrný poplatek od občanů 492 Kč na obyvatele (442,50 Kč/obyv. v roce 2006) a podle informací, které uvádějí Vrbová a Balner (2017, s. 108), vyšší poplatek stanovilo hl. m. Praha a obce ve Středočeském, Karlovarském a Jihomoravském kraji. Odměny systému EKO-KOM tvořily druhou největší složku příjmů obcí za odpady, 112,10 Kč/obyv. a oproti roku 2006 došlo ke dvojnásobnému nárůstu. Zbývající druhy příjmů tvořily jen malé podíly příjmů (méně než 5 %), ale i zde se jedná o důležité zdroje obecního rozpočtu. V roce 2006 nebyly vykazovány příjmy od chatařů a odměny kolektivního systému za odběr elektrozařízení. Odměny ze systému EKO-KOM a odměny za zpětný odběr elektrozařízení mají navíc pro občany, potažmo obce, motivující funkci.

3.3.2 Náklady obcí na odpadové hospodářství

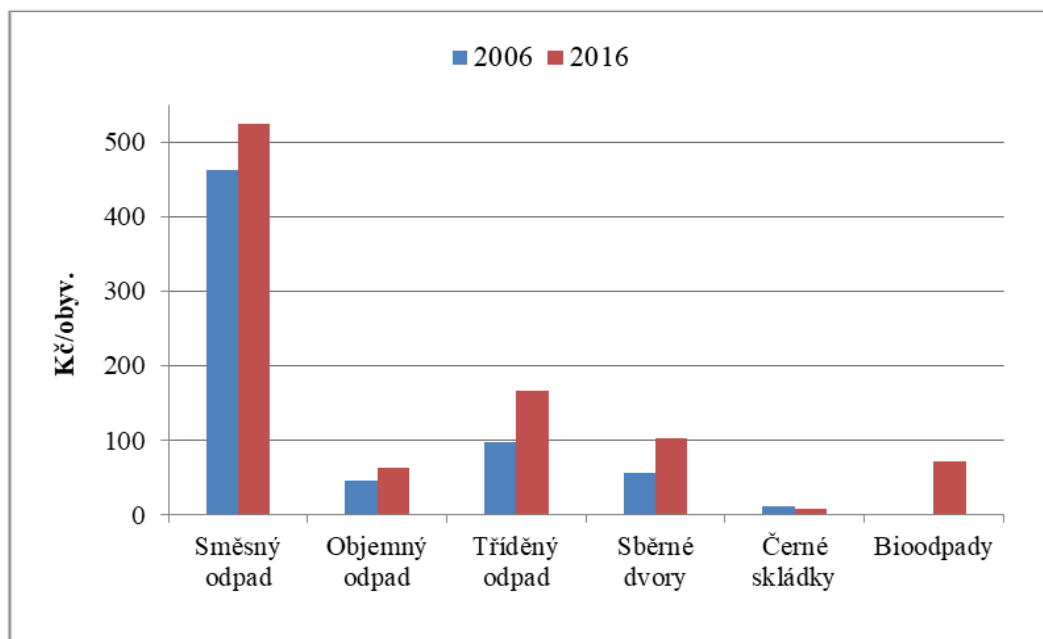
Činnosti spojené s nakládáním s komunálním odpadem podle Benešové a kol. (2011, s. 75) provádějí obce pouze výjimečně ve vlastní režii. Ve většině případů tyto služby zajišťuje obec na základě smluvního vztahu se společností, která je k nakládání s odpady

oprávněná. Ve smlouvě jsou sjednány ceny v souladu s platnou legislativou (zákonem č. 526/1990 Sb., o cenách) a současně je nutné respektovat rozsah regulace pro sběr a svoz komunálního odpadu včetně jeho odstraňování.

Ekonomické ukazatele, náklady a výdaje obcí v oblasti odpadového hospodářství jsou sledovány několika způsoby. Výdaje na činnosti související s nakládáním s odpady tvoří významnou část výdajů obce, jsou součástí běžných výdajů. Obce je vykazují podle rozpočtové skladby v oddílu 37 – ochrana životního prostředí a s odkazem na rozpočtovou skladbu Soukopová a kol. (2011, s. 66–67) uvádějí podrobné členění do odpovídajících paragrafů (2122, 3721–3729).

Zdrojem dat nákladů souvisejících s odpady jsou informace, které získává a spravuje společnost EKO-KOM a.s. od roku 2001. Vrbová a Balner (2017, s. 102) informují, že společnost získává data o nákladech stejně jako o příjmech z dotazníků, které obce zúčastněné v systému EKO-KOM předávají jedenkrát ročně. Vybrané náklady obcí na nakládání s odpady v roce 2016 zobrazuje graf 5. Pro porovnání vývoje nákladů jsou v grafu opět uvedena i data za rok 2006.

Graf 5 Přehled nákladů obcí v odpadovém hospodářství v ČR

Zdroj: Vrbová a Balner (2017), Sborník: Konference Odpady a obce 2017: Ekonomika odpadového hospodářství v obcích ČR, vlastní úprava.

Celkové průměrné náklady v roce 2016 v porovnání s rokem 2006 vzrostly cca o 39 % (v roce 2006 činily na obyvatele 674, 90 Kč a v roce 2016 se zvýšily na 937,10 Kč). Největší část nákladů tvořily náklady na směsný odpad, v roce 2016 činily na obyvatele 524,70 Kč. Největší nárůst byl vykázan u tříděného odpadu (zvýšení o 69 %) a za odpad ukládaný na sběrné dvory (zvýšení o 82 %). Náklady na bioodpad zahrnují náklady na sběr bioodpadu od občanů a na odpady z veřejné zeleně. Tyto náklady společnost EKO-KOM sleduje až od roku 2009. Pozitivní snižující se trend byl zaznamenán u nákladů na odstraňování černých skládek.

3.4 Platby za komunální odpad

V současné době je v České republice problematika plateb za komunální odpad upravena dvěma právními akty; zákonem č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích a zákonem č. 185/2001 Sb., o odpadech, které umožňují obcím stanovit jeden ze tří způsobů plateb za komunální odpad. Obec se tak může rozhodnout mezi místním poplatkem, poplatkem za komunální odpad a úhradou na základě smluvního vztahu. Podle Dubanské a Tomáškové (2003, s. 117) úmyslem zavedení několika způsobů plateb za komunální odpad bylo umožnit obcím nastavit takový model, který bude nejlépe vyhovovat jejich zvyklostem a místním podmínkám.

Jak uvádějí Slavík a kol. (2004, s. 19), ať už se jedná o jakýkoli druh poplatku nebo úhrady, každý plní hned několik funkcí; ovlivňuje rozpočty jednotlivých domácností a zároveň má ovlivnit chování producentů odpadů, kteří poplatek platí. Má vést především k nižší produkci odpadů, případně k vyšší separaci, a tím současně ke snížení konečného směsného komunálního odpadu produkovaného domácnostmi. Významnou funkcí je funkce fiskální, pro obec jsou všechny uvedené platby příjmem do rozpočtu a slouží alespoň částečně ke krytí nákladů vznikajících v odpadovém hospodářství obce.

Otázkou však podle Dubanské a Tomáškové (2003, s. 117) zůstává, jaký systém plateb v obci nastavit, tak aby byl účinný, jednoduchý, transparentní, spravedlivý a zároveň pro občany motivující k maximálnímu snížení produkce odpadů a využití vytríděných složek. Podle zkušeností v jednotlivých obcích, žádný ze systémů uvedených plateb není plně

dostačující, a proto často obce zavádějí tzv. kombinované systémy. Přestože finanční motivace je pro většinu občanů stále ještě neúčinnější, nesmí se opomíjet ani osvěta a vzdělávání.

Z hospodaření obcí v roce 2015 uveřejněného Ministerstvem financí ČR ve Státním závěrečném účtu územních rozpočtů (2017b, s. 13–14) tvořily poplatky za komunální odpad na základě obecně závazné vyhlášky vydané podle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech 1,2 mld. Kč. Největší část místních poplatků obcí tvoří poplatky za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů, které obec vybírá podle § 10 zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích a v roce 2015 dosáhly výše 3,6 mld. Kč.

3.4.1 Místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů

Poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů (dále jen „místní poplatek“) podle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích stanoví obec obecně závaznou vyhláškou, ve které upraví i další podrobnosti týkající se např. výběru, výše, splatnosti aj. Plátcem místního poplatku je fyzická osoba mající na území obce trvalý pobyt, nebo která zde má ve vlastnictví stavbu určenou k individuální rekreaci.

Místní poplatek uvedený v § 10b zákona (565/1990 Sb.) je tvořen:

- částkou až 250 Kč za osobu a kalendářní rok a
- částkou stanovenou podle skutečných nákladů obce na sběr a svoz tříděného komunálního odpadu v předchozím kalendářním roce, maximálně do výše 750 Kč za osobu a kalendářní rok. V obecně závazné vyhlášce obec stanoví přesné rozúčtování těchto nákladů na osobu.

Hřebíček a kol. (2009, s. 27) s odkazem na Ministerstvo financí uvádí, že účel místního poplatku je především fiskální, povinnost platit místní poplatek mají tedy všichni občané bez ohledu na množství vyprodukovaného odpadu. Zákon dává obci možnost, obecně

závaznou vyhláškou, osvobodit od placení poplatku určité kategorie osob (např. osoby ve starobním či invalidním důchodu, tělesně postižené aj.).

Místní poplatek, jak dodává Geuss (2003, s. 120), není z pohledu občana nikterak přímo vázán k vyprodukovanému komunálnímu odpadu, jde o vazbu pouze nepřímou, kdy se druhá část poplatku stanoví rozpočítáváním reálných nákladů obce na nakládání s komunálním odpadem.

Dubanská a Tomášková (2003, s. 116) uvádějí za nevýhodu místního poplatku skutečnost, že ztrácí motivační funkci pro občany k minimalizaci a třídění odpadů, což také vedlo jako jeden z důvodů ke změně zákona č. 185/2001 Sb., kterým byly zavedeny další dva způsoby výběru platby za komunální odpad. K výhodám místního poplatku jistě patří menší administrativní náročnost stanovení a výběru plateb a snížení počtu černých skládek na území obce.

3.4.2 Poplatek za komunální odpad

Obec, za komunální odpad vznikající na jejím území, může stanovit obecně závaznou vyhláškou poplatek. Poplatníkem podle § 17a zákona č. 185/2001 Sb., je *„každá fyzická osoba, při jejíž činnosti vzniká komunální odpad. Plátcem tohoto poplatku je vlastník nemovitosti, kde vzniká komunální odpad, v případě společenství vlastníků jednotek je plátcem toto společenství“*.

Maximální výše poplatku se stanoví podle § 17a odst. 5 zákona č. 185/2001 Sb., na základě *„předpokládaných oprávněných nákladů obce vyplývajících z režimu nakládání s komunálním odpadem rozvržených na jednotlivé poplatníky podle počtu a objemu nádob určených k odkládání odpadů připadajících na jednotlivé nemovitosti nebo podle počtu uživatelů bytů a s ohledem na úroveň třídění tohoto odpadu. V poplatku mohou být promítnuty i náklady spojené s pronájmem nádob určených k odkládání odpadu“*. Dubanská a Tomášková (2003, s. 114) dodávají, že zákon neupravuje možnost osvobození od tohoto poplatku. Výhodou oproti místnímu poplatku je způsob stanovení výše tohoto poplatku, která může být pro občany motivující k předcházení vzniku a třídění odpadu.

3.4.3 Úhrada za shromažďování, sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů

Třetí a poslední možností obce je výběr úhrady za shromažďování, sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů podle § 17 odst. 5 zákona č. 185/2001 Sb. Úhrada je vybírána od fyzických osob na základě smluvního vztahu. Smlouva musí být uzavřena písemně a musí obsahovat přesnou výši úhrady. Ostatní náležitosti smlouvy pak vychází z občanského zákoníku.

Nevýhodu úhrady vidí Dubanská a Tomášková (2003, s. 112–113) ve značné administrativní náročnosti a skutečnosti, že smlouvu lze uzavřít pouze na základě souhlasné svobodné vůle obou stran. Z uvedeného vyplývá, že pokud občan nebude souhlasit s uzavřením smlouvy, nemůže být uzavřena a celý systém úhrady v obci padá a obec musí přistoupit k jinému způsobu platby. Výše úhrady není nikterak regulována a závisí tak jen na dohodě mezi smluvními stranami (obcí a občany). Legislativně není upraveno, s kým má obec smlouvu uzavřít, jak bude úhrada určena, není stanoven ani způsob výběru a vymáhání. Proto se tento způsob úhrady za komunální odpad jeví jako nejméně vhodný, zejména ve větších obcích. Na druhou stranu je systém nejvíce motivující, v případě správného nastavení obcí vede občany k větší míře třídění a snižování vzniku odpadů. Opačným efektem úhrady za skutečně vyprodukovaný odpad může být vznik tzv. černých skládek.

3.5 Efektivnost ve veřejném sektoru

Jako hlavní cíl veřejné správy vidí Půček a kol. (2005, s. 46) ve zvyšování kvality života občanů při respektování udržitelného rozvoje a současně zvyšování výkonnosti a kvality úřadem poskytovaných veřejných statků a služeb.

Vzhledem ke skutečnosti, že výdaje na odpadové hospodářství tvoří nemalou část běžných výdajů rozpočtu obce, důležitým indikátorem by měla být také jejich efektivnost, a nikoli jen absolutní objem výdajů na odpadové hospodářství a ochranu životního prostředí. Zvýšení efektivnosti může podle Soukopové a kol. (2015, s. 7) v konečném výsledku

znamenat podstatné snížení veřejných prostředků, které by obec mohla použít k jiným účelům, např. na rozvoj obce. Přestože povinnosti obce v oblasti odpadového hospodářství vymezuje legislativní rámec, způsob a míru plnění povinností si obec nastavuje sama a má tak možnost ovlivňovat efektivnost svých výdajů na nakládání s odpady.

V obecném pojetí popisuje Provazníková (2015, s. 239) efektivnost jako stav, kdy se z vynaložených zdrojů získá maximální množství statků a maximální užitek. Efektivnost je dána „3E“:

- economy (hospodárnost),
- efficiency (účelnost),
- effectiveness (efektivnost).

V tomto rozměru je efektivnost definována v § 2 zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě. Hospodárností lze označit „*takové použití veřejných prostředků k zajištění stanovených úkolů s co nejnižším vynaložením těchto prostředků, a to při dodržení odpovídající kvality plněných úkolů*“. Efektivností je pak „*použití veřejných prostředků, kterým se dosáhne nejvýše možného rozsahu, kvality a přínosu plněných úkolů ve srovnání s objemem prostředků vynaložených na jejich plnění*“. Účelností se rozumí „*použití veřejných prostředků, které zajistí optimální míru dosažení cílů při plnění stanovených úkolů*“.

Efektivnost při zabezpečování veřejných statků a služeb, jak zachycuje Peková (2011, s. 201), je výsledkem mezi velikostí vstupů a výstupů. Problémem veřejného sektoru je, že zde tak jako v soukromém sektoru nepůsobí kategorie zisku. V rámci veřejného sektoru je hlavním cílem veřejný zájem a užitek místo zisku, což často vede k neefektivnosti. Vstupy veřejného sektoru jsou nakupovány za tržní ceny, ale následně veřejné statky už nejsou poskytovány za tržní ceny, ale pouze za daň nebo poplatek.

Měření efektivnosti veřejných výdajů, jak dodávají Soukopová a kol. (2015, s. 8), je velmi obtížné, a to nejen v oblasti ochrany životního prostředí (odpadového hospodářství). Je to dáno zejména tím, že mezi výší vynaložených výdajů do oblasti životního prostředí

a zvýšením kvality životního prostředí neexistuje jednoznačně přímá úměra. Je řada faktorů, které ovlivňují výdaje obce na nakládání s odpady. Mezi ně patří především:

- velikost obce,
- hustota obyvatel,
- četnost svozu a počet svozových míst,
- recyklace a úroveň třídění, počet míst pro tříděný odpad,
- charakter koncového zařízení a souvisejících cen,
- vzdálenost koncového zařízení a související náklady na transport odpadu,
- konkurence,
- druh vlastnictví svozové společnosti,
- případné úspory z rozsahu v rámci svozu,
- meziobecní spolupráce.

Výsledky efektivnosti příjmů i výdajů v odpadovém hospodářství mohou podle Soukopové a kol. (2015, s. 26–27) přinést obci cenné informace pro řadu dalších činností, ať už se jedná o plánování, rozhodování a řízení v rámci nakládání s odpady, sledování trendů výdajů na odpadové hospodářství, nastavení změn v systému vybírání poplatků od občanů příp. jiných subjektů. Velmi důležité je také předávání informací o dění a příp. dosažených cílech veřejnosti, svým občanům. Informace mohou sloužit i pro porovnání s jinou obcí a případně k využití jejich zkušeností. Aby bylo možné posoudit naplňování cílů, jak z krátkodobého, tak dlouhodobého hlediska, mělo by být vyhodnocení efektivnosti, monitoring i kontrola prováděny pravidelně a soustavně.

3.6 Novinky v oblasti odpadového hospodářství

Vzhledem k nově přijatým pravidlům Evropské unie v oblasti odpadového hospodářství, upozorňuje Vach (2017, s. 15) na značné změny, které se dotknou nejen České republiky, ale i některých dalších zemí EU. Od roku 2024 bude platit zákaz skládkování odpadu, který lze recyklovat a dále využívat. To přinese i zvýšení poplatku za ukládání komunálního odpadu na skládky. Všechny členské země EU musí následně do roku 2030 snížit ukládání směsného komunálního odpadu na skládky na 10 %.

Šťastná (2016a, s. 12), s odkazem na vyjádření ředitele Odboru odpadů MŽP J. Manharta, uvádí, že pokud má být využitelný odpad odkloněn ze skládek, musí existovat finanční nástroj, který bude dostatečně motivující a povede původce ke změně svého chování. Poukazuje také na skutečnost, že Česká republika má jeden z nejnižších poplatků v Evropě za ukládání odpadu na skládky. V současné době činí 36 EUR za tunu a např. ve Švédsku přesahuje 155 EUR za tunu. Proto se bude v následujících letech poplatek za ukládání recyklovatelného a využitelného odpadu na skládky progresivně zvyšovat z 500 Kč až na 1 850 Kč za tunu.

Na tyto změny, jak dodává Šťastná (2016b, s. 10–11), reaguje Česká republika připravovanou změnou legislativy odpadového hospodářství, která přinesla návrhy tří nových zákonů – o odpadech, o obalech a o výrobcích s ukončenou živostností. Navrhovaný zákon o odpadech staví na hierarchii odpadů a přesunu k oběhovému hospodářství. Jedná se hlavně o úspory surovin, náhrady primárních zdrojů, předcházení černým skládkám a celkově lepší využitelnost odpadů.

Valentová (2017, s. 17–18) upozorňuje na systém PAYT (Pay as you throw) neboli „plat tolik, kolik vyhodíš“. Jedná se o relativně nový a moderní systémem plateb v oblasti odpadového hospodářství a je v hojné míře využíván v zemích s vyspělým odpadovým hospodářstvím. Hlavenka (2017, s. 14) doplňuje, že v současnosti není tento systém výjimkou ani v některých českých obcích, např. Mikulov, Židlochovice nebo Telč. Ministerstvo životního prostředí ČR (2017c), jak zveřejnilo na svých internetových stránkách, reaguje na připravované změny a od roku 2017 se zaměřuje na osvětu ve snižování množství komunálního odpadu na území obcí. Připravilo pro obce několik seminářů k chytrému systému PAYT a „Door to door“ („Sběr ode dveří ke dveřím“) a možnosti financování projektů z Operačního programu Životní prostředí 2014–2020.

4 Analytická část

V následující části budou analyzovány systémy odpadového hospodářství, které vybrané obce na svém území zavedly. Rozbor bude proveden jak z pohledu ekonomického, tak množství vyprodukovaného komunálního odpadu. Pro komparaci byly vybrány tři malé obce (Ořechov, Babice, Uherčice) do 1 500 trvale žijících obyvatel.

4.1 Obec Ořechov

Obec Ořechov se nachází v jihozápadní části Zlínského kraje, poblíž Uherského Hradiště, v historické národopisné oblasti Slovácko na jihovýchodním podhůří Chřibů, asi 18 km od Uherského Hradiště. Kvalitní zemědělská půda odedávna předurčovala zemědělský charakter obce s významným podílem vinohradnictví. Dominantou, jak zastupitelé obce Ořechov (2017) uvádí na svých internetových stránkách, je zámek z konce 16. století, následně přestavěn v renesančním slohu. Jedno z jeho křídel bylo odděleno a dodnes slouží jako římskokatolická kaple. V blízkosti zámku se nachází památkově chráněná kaple sv. Václava se zvonící, v níž je umístěna restaurovaná plastika sv. Jana Nepomuckého z roku 1747.

Obec se rozprostírá na ploše přibližně 600 ha a svou polohou nabízí obyvatelům klidné bydlení ve zdravém životním stylu. Za posledních deset let se počet obyvatel v obci mírně zvyšuje, k 1. 1. 2017 zde bylo evidováno 745 obyvatel s trvalým bydlištěm. V obci je kromě základní občanské vybavenosti také obchod, pohostinství a kulturní dům, v němž se odehrává řada kulturních a společenských akcí. V budově kulturního domu je umístěn i obecní úřad. V Ořechově je mateřská škola a 1. stupeň základní školy. I přestože v současné době většina občanů dojíždí za prací do okolí, přetrvává jejich vztah k půdě, o čemž svědčí aktivní zapojení obyvatel do činnosti zahrádkářského spolku. V obci je dále Sbor dobrovolných hasičů, Myslivecké sdružení LESANA, aktivní fotbalový oddíl místní TJ Sokol.

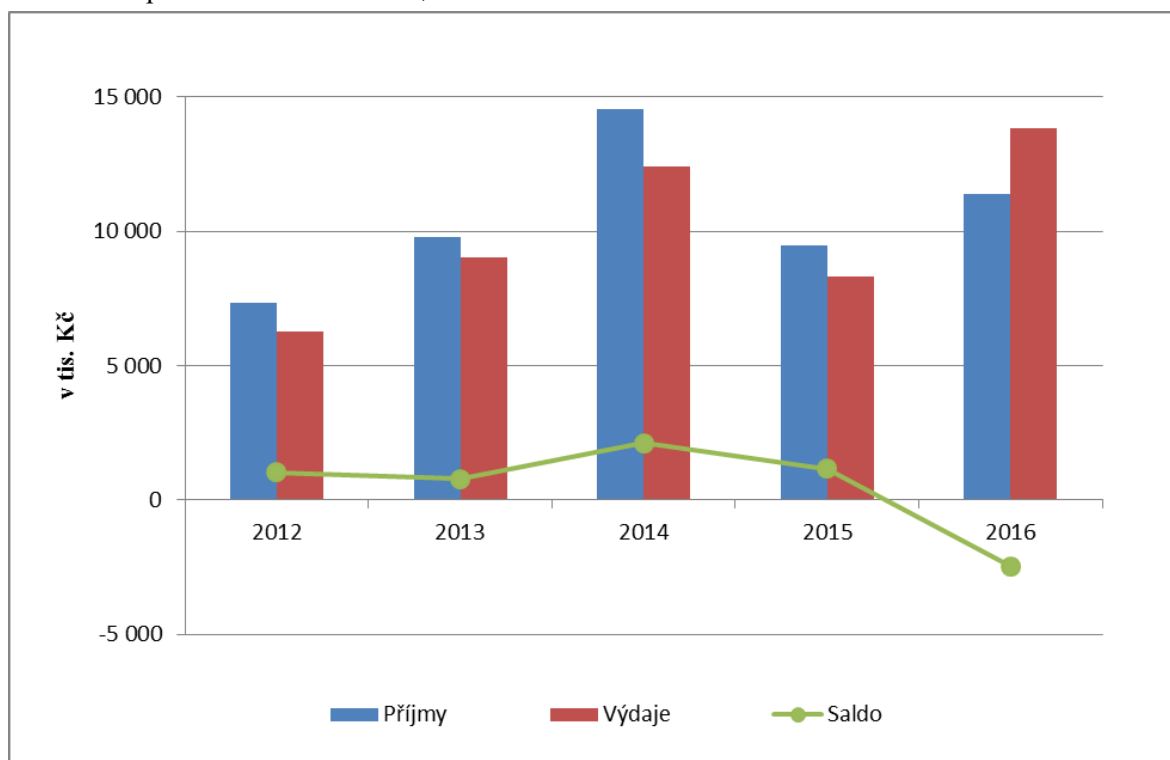
4.1.1 Hospodaření obce

Obec vykonává řadu činností, mezi něž patří činnost místní samosprávy, veřejná doprava, a osvětlení, zdravotní a sociální péče aj. s úkolem zajistit péči nejen o rozvoj území, ale také o potřeby svých občanů a ochranu veřejného zájmu. K tomu musí obec zabezpečit finanční prostředky, které získává v největší míře přerozdělováním ze státního rozpočtu a současně z vlastní činnosti. Získané příjmy slouží k financování veřejných nebo smíšených statků.

Obec sestavuje rozpočet na základě rozpočtové skladby a podle druhového třídění člení příjmy na běžné a kapitálové. Většina běžných příjmů se každý rok opakuje, byť v jiném objemu (daňové a nedaňové příjmy). Kapitálové příjmy jsou jednorázové a účelové (dotace, příjmy z prodeje majetku a další). Výdaje obce jsou závislé na výši příjmů. Běžné výdaje slouží na financování běžných potřeb v rozpočtovém roce a pravidelně se opakují. Jsou použity zejména na chod úřadu (na platy zaměstnanců, nákup zásob a služeb, vody, energie a sociální dávky), provoz škol, údržbu veřejných prostranství aj. Kapitálovými výdaji se financují dlouhodobé (investiční) projekty, které většinou přesahují jedno rozpočtové období.

Jednotlivé druhy příjmů a výdajů obce Ořechov v letech 2012–2016 jsou uvedeny v příloze 5. Největší podíl příjmů představovaly příjmy daňové, v průměru až 70 %. Nedaňové příjmy tvořily 5,5 % z celkových příjmů. Běžné výdaje, kterými je financován provoz obce, se pohybovaly v průměru na hranici 73 % z celkových výdajů. Kapitálové výdaje se odvíjí od rozhodnutí obce a jejich schválených a plánovaných investičních záměrů v souvislosti s rozvojem a údržbou obce. Obec využívá možnosti získat účelové dotace, ať už dotace ze státního rozpočtu nebo z evropských fondů. Kromě dotací obec využívá k financování také dlouhodobých bankovních úvěrů. V roce 2011 čerpala nový úvěr ve výši 4 000 tis. Kč na dobu 12 let, který byl využit na zateplení mateřské školy a přístavbu kulturního domu. Hospodaření obce Ořechov v letech 2012 až 2016 zobrazuje graf 6.

Graf 6 Hospodaření obce Ořechov, 2012–2016

Zdroj: MF ČR (2017a), Státní pokladna, vlastní úprava.

Jak z grafu vyplývá, v letech 2012–2015 ukončila obec hospodaření přebytkem. V roce 2014 vykázala nejvyšší příjmy za sledované období, a to 14 544 tis. Kč. Nárůst příjmů byl způsoben zejména dotacemi v celkové výši 4 473 tis. Kč, které byly obcí přijaty a použity především v oblasti ochrany životního prostředí, konkrétně na pořízení kompostérů, na štěpkovač, svozové vozidlo, na revitalizaci zeleně a separaci odpadů. Poslední rok ve sledovaném období hospodařila obec se schodkem ve výši 2 468 tis. Kč. Schodek byl způsoben zvýšením investičních výdajů vynaložených především na opravy a údržbu veřejného osvětlení a veřejných komunikací. Obec vykazovala ve sledovaném období převážně přebytkový rozpočet a vykázané saldo v roce 2016 souviselo se zvýšeními kapitálovými výdaji na opravy, rekonstrukce a rozvoj města.

4.1.2 Systém odpadového hospodářství obce

V současné době je v obci systém shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadu, který vzniká na jejím území včetně stavebního odpadu stanoven obecně závaznou vyhláškou č. 2/2015 platnou od 1. 1. 2016. Tříděný

odpad je umísťovaný do zvláštních sběrných nádob, které jsou v obci umístěny na třech stanovištích. Sběrná hnízda jsou opatřena nádobami na bioodpad, plasty, PET lahve, sklo, kovy a textil. Sběr a svoz nebezpečného odpadu je organizován minimálně dvakrát ročně a občané jsou o tom předem informováni prostřednictvím informační tabule obecního úřadu, na webových stránkách a hlášením místního rozhlasu.

Obec provozuje na svém území od roku 2010 sběrný dvůr, kde mají občané obce možnost uložit všechny druhy odpadů dle provozního řádu. Jedná se zejména o objemný odpad, pneumatiky, železo, sklo a plasty. Cílem vybudování sběrného dvora na území obce bylo přispění k řešení problematiky výskytu a následné likvidace nebezpečného odpadu od občanů z domácností, který se dostával do komunálního odpadu a následně končil ukládán na skládce. Občan při odevzdání odpadu do sběrného dvora hradí poplatek dle druhu a rozměru odevzdávaného odpadu, který je spíše symbolický, např. za odevzdanou pohovku uhradí poplatek 50 Kč. Odpad se zde skladuje do naplnění skladovací kapacity a následně je odvezen a zpracován oprávněnou firmou. Odpady, které pocházejí z podnikatelské činnosti, nejsou sběrným dvorem přijímány. Obsluha sběrného dvora vede zároveň evidenci přijímaných a vydávaných odpadů v souladu s platnými právními předpisy (Vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 383/2001 Sb. o podrobnostech nakládání s odpady). Odběr odpadů zajišťuje na základě uzavřené smlouvy společnost KOVOSTEEL Recycling, s.r.o. Bohužel ne vždy jsou na sběrný dvůr odevzdávány pouze odpady produkovány na území obce. Dle sdělení starostky obce dochází ze strany občanů okolních obcí, na jejímž území se sběrný dvůr nenachází, k neoprávněnému využívání sběrného dvora v obci Ořechov. Důsledkem je pak negativní dopad na ekonomickou stránku odpadového hospodářství neboli zvýšení nákladů a zkrácení skutečně vyprodukovaného množství odpadů v obci.

Kromě již zmíněné společnosti KOVOSTEEL působí v regionu několik dalších firem. Svoz směsného komunálního odpadu zajišťuje společnost Odpady-Třídění-Recyklace a.s. v režimu čtrnáctidenního svozu od všech domácností na území obce. Obec hradí společnosti jednou měsíčně částku na základě smluvního vztahu za skutečné množství vyprodukovaného odpadu. Zvláště dle požadavků obce, společnost Odpady-Třídění-Recyklace zajišťuje v obci také odvoz tříděného odpadu, svoz nebezpečného a svoz

odpadu vanovými kontejnery. Odběr a likvidaci tříděného odpadu, skla a plastů, zajišťuje smluvně společnost Sběrné suroviny UH, s. r. o. Sklo a plasty jsou dále využívány a recyklovány. Sběr plastových obalů, PET lahví a Tetrapak obalů probíhá v obci jedenkrát měsíčně v předem uveřejněných termínech. Směsný komunální odpad je svážen a ukládán na nedalekou skládku v obci Těmice, která vznikla v roce 1994 a v současné době ji provozuje společnost EKOR, s. r. o., jejímiž vlastníky jsou města a obce regionu Kyjovska.

V roce 2014 získala obec dotaci na pořízení kompostérů pro své občany ke snazšímu třídění bioodpadu. I přes počáteční nezájem ze strany některých obyvatel byly posléze všechny pořízené kompostéry umístěny v domácnostech a jsou plně využívány. V témže roce obec pořídila štěpkovač, který mohou občané využívat zdarma a vzniklou štěpku využívají v domácnosti, ať už na svých zahradách nebo k vytápění. Dále bylo pořízeno nákladní auto pro svoz kontejnerů na bioodpad, který je odkládán do nádob na sběrných místech.

V současné době obec zažádala o dotace na plánovanou úpravu jednoho ze stávajících sběrných hnízd, tak aby lépe vyhovovalo požadavkům a na nákup tzv. žlutých popelnic pro ukládání plastů, které by měly nahradit dosavadní obcí poskytované plastové pytle. Domácnost bude moci tyto kontejnery využívat po dobu 5 let zdarma. Obec se těmito kroky snaží vytvářet pro své občany vhodné podmínky vedoucí ke snižování směsného komunálního odpadu a podpořit je k většímu třídění recyklovatelného a využitelného odpadu.

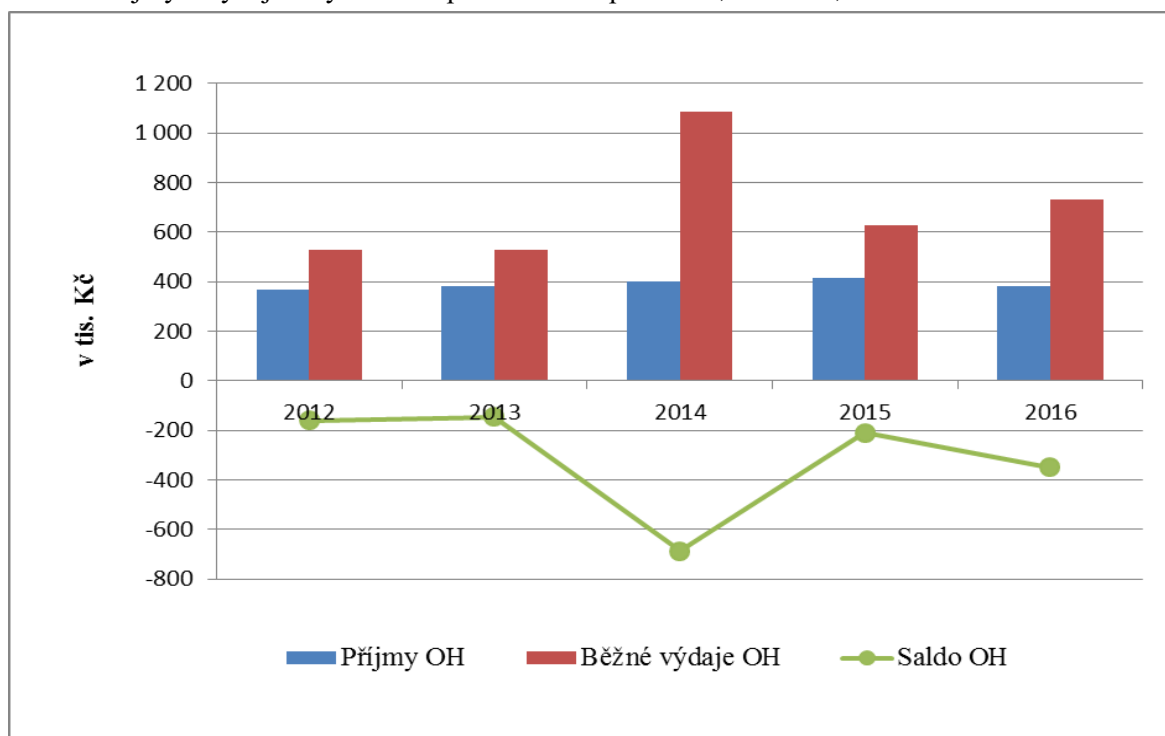
Obec vybírá od svých občanů místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů podle § 14 odst. 2 zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích. Poplatek je stanoven obecně závaznou vyhláškou č. 1/2015 platnou od 1. 1. 2016. Výše poplatku byla zavedena v částce 450 Kč pro každou fyzickou osobu trvale zde žijící. Osoby, které vlastní stavbu, byt nebo dům, určenou k individuální rekreaci, uhradí 450 Kč za tuto stavbu, společně a nerozdílně. Výše poplatku se skládá z částky 70 Kč za kalendářní rok a z částky 380 Kč, která odpovídá skutečným nákladům obce za nakládání s netříděným odpadem za předchozí kalendářní rok

za poplatníka. Ve vyhlášce jsou přesně definovány osoby, které jsou osvobozeny od placení tohoto poplatku. Stejná výše poplatku byla zavedena už v roce 2012 a je zachována i pro rok 2017. Dle sdělení starostky, obec Ořechov neeviduje žádné nedoplatky z titulu místního poplatku. V případě, že se občané dostanou do tíživé životní situace a nejsou schopni uhradit poplatek ve stanoveném termínu, lze se dohodnout s obcí na splátkách. Obec umožňuje rovněž svým občanům zakoupení pytlů určených ke sběru plastových obalů a PET lahví za cenu 10 Kč za kus.

Právnícké osoby, stejně jako fyzické osoby provozující podnikatelskou činnost, mající sídlo na území obce si zajišťují sběr, svoz a další činnosti související s jím vyprodukovaným odpadem samy. Platná obecně závazná vyhláška č. 2/2015 neumožňuje zapojení podnikajících osob na základě smlouvy k obecnímu systému odpadového hospodářství.

Příjmy obcí v oblasti odpadového hospodářství, ať už se jedná o příjmy získané formou poplatků od občanů nebo ostatní příjmy např. za tříděný odpad v systému EKO-KOM, ve většině obcí nejsou dostatečně vysoké, aby pokryly veškeré běžné výdaje na svoz, sběr, separaci a další činnosti související s nakládáním s odpady. Přehled jednotlivých druhů příjmů a výdajů obce Ořechov v oblasti odpadového hospodářství v letech 2012–2016 je uveden v příloze 6. Jsou zde zobrazeny i výdaje kapitálové. Jedná se o předem schválené investice, většinou jednorázové a většího rozsahu, které jsou financovány prostřednictvím získaných dotací. Největší investice byly provedeny v roce 2014, jednalo se o pořízení kompostérů pro obyvatele obce, pořízení nákladního automobilu pro svoz kontejnerů v obci a v roce 2016 investice na rozšíření sběrného dvora a pořízení nových kontejnerů na sběrný dvůr, které byly do té doby pouze pronajímány. Graf 7 zachycuje hospodaření obce, porovnání běžných příjmů a výdajů v odpadovém hospodářství za sledované období.

Graf 7 Příjmy a výdaje v systému odpadového hospodářství, Ořechov, 2012–2016

Zdroj: MF ČR (2017a), Státní pokladna, vlastní úprava.

Z grafu je zřejmé, že obec musela doplácet v odpadovém hospodářství z ostatních příjmů svého rozpočtu. Při porovnání příjmů a výdajů souvisejících s běžným provozem odpadového hospodářství obec Ořechov získanými příjmy pokryla v průměru jen 60 % výdajů. Výjimkou byl rok 2014, kdy výdaje byly 2,7krát vyšší než příjmy. Důvodem byl nákup drobného hmotného majetku určeného k separaci odpadu. Hospodaření obce v systému odpadového hospodářství je sice ztrátové, nicméně relativně stabilní. Z důvodu jednorázového a účelného čerpání kapitálových výdajů nebyly tyto výdaje zohledněny při posuzování vývoje hospodaření systému odpadového hospodářství.

4.1.3 Produkce komunálního odpadu

Množství komunálního odpadu, které produkují občané na území obce je ovlivněno chováním samotných občanů, jejich životním stylem, přístupem k životnímu prostředí a krajíně, kde žijí a také informovaností a podmínkami, které jim obec vytváří pro třídění a jiné nakládání s odpady. Komunální odpad lze rozčlenit do několika skupin, zejména:

směsný komunální odpad, využitelný odpad (sklo, papír, plasty a kovy), nebezpečný odpad, objemný odpad a biologicky rozložitelný odpad.

Celkové množství produkce, stejně tak i produkce směsného komunálního odpadu, je závislé na řadě skutečností. Mezi základní faktory patří počet obyvatel, počet domácností, které využívají k vytápění tuhá paliva, plynofikace v obci, způsob a výše poplatků, které občané hradí za provoz systému odpadového hospodářství a podmínky, které obec vytváří. V neposlední řadě je to i forma motivace a přístup občanů ke snižování směsného komunálního odpadu a k třídění využitelných složek odpadu. V tabulce 1 je zachycena celková produkce odpadu a produkce směsného komunálního odpadu obce v období let 2012–2016. Pro lepší srovnání vývoje v čase jsou zde uvedeny i údaje přepočítané na 1 obyvatele v kg.

Tabulka 1 Celková produkce odpadu a SKO v obci Ořechov, 2012–2016

Rok	Počet obyvatel	Produkce odpadu		Produkce SKO	
		celkem (v t)	na obyv. (v kg)	celkem (v t)	na obyv. (v kg)
2012	736	197,82	268,78	123,36	167,60
2013	733	167,56	228,59	126,40	172,44
2014	737	209,25	283,92	127,16	172,53
2015	741	189,21	255,34	128,37	173,23
2016	737	246,42	334,36	138,36	187,74

Zdroj: Obecní úřad Ořechov, ČSÚ (2017a, 2017b), vlastní úprava.

Nejvyšší produkce odpadů byla zaznamenána v roce 2016, kdy dosáhla výše 334,36 kg na 1 obyvatele. Celková produkce odpadu je ovlivněna náhodnými, mimořádnými vlivy, kdy je v daném roce zvýšena produkce např. objemného, stavebního a ostatního odpadu. Z tohoto důvodu je relevantnější údaj o produkci směsného komunálního odpadu. Produkce SKO ve sledovaném období má mírně rostoucí tendenci. V roce 2016 se jednalo o hodnotu 187,74 kg na 1 obyvatele za rok, což znamená, že jeden obyvatele vyprodukoval denně 0,5 kg směsného komunálního odpadu. Oproti roku 2012 se zvýšila roční produkce jednoho obyvatele o 20 kg.

Úroveň produkce využitelného odpadu je jedním z hlavních ukazatelů v oblasti odpadového hospodářství. Svědčí o vyspělosti obyvatel obce, o jejich životním stylu a vztahu k životnímu prostředí. Vytríděný odpad je také dalším zdrojem příjmů pro obec, který následně může být použit na úhradu výdajů s nakládáním s odpady. V tabulce 2 je uvedena produkce využitelného odpadu (papír, plasty, sklo, kovy) ve sledovaném období 2012–2016.

Tabulka 2 Produkce využitelného odpadu v obci Ořechov, 2012–2016

Rok	Počet obyvatel	Papír (v t)	Plasty (v t)	Sklo (v t)	Kovy (v t)	Celkem (v t)	Celkem na obyv. (v kg)
2012	736	1,46	11,21	9,85	3,50	26,02	35,36
2013	733	1,55	10,25	9,37	2,84	24,01	32,75
2014	737	2,66	12,17	6,70	4,84	26,38	35,79
2015	741	2,52	9,99	6,74	5,48	24,73	33,37
2016	737	0,00	13,76	8,25	6,15	28,16	38,21

Zdroj: Obecní úřad Ořechov, ČSÚ (2017a, 2017b), vlastní úprava.

Přestože v některých letech došlo k mírnému poklesu množství uvedených jednotlivých složek využitelného odpadu, má produkce mírně rostoucí trend, zejména pak u složek jako je papír, plasty i kovy. Množství vytríděných plastů tvoří největší podíl na celkové produkci využitelného odpadu, a to v průměru 44 %, v roce 2016 bylo vytríděno 13,76 tun. Podíl papíru v roce 2015 představoval jen 10 % z celkového tříděného odpadu (v roce 2012 činil pouze 5,6 %). V roce 2016 nebyla vykázána žádná produkce papíru. V tomto roce prováděla sběr papíru základní škola. Mírné výkyvy v množství jednotlivých složek tříděného odpadu jsou dány aktuální spotřebou domácností v daném roce, při které vzniká produkce tříděného odpadu. Další příčinou může být také skutečnost, že např. papír některé domácnosti využívají při topení v kotlech na tuhá paliva. V roce 2016 připadlo na jednoho obyvatele 38,21 kg recyklovatelného odpadu.

Obce, kromě místních poplatků či úhrady od obyvatel, mohou získat také příjmy za vytríděný využitelný odpad v rámci systému EKO-KOM. V tabulce 3 je uveden přehled získaných příjmů z produkce využitelného odpadu a současně také výdaje, které musela obec vynaložit v souvislosti s jeho nakládáním.

Tabulka 3 Kompenzace výdajů za využitelný odpad, Ořechov, 2012–2016

Rok	Využitelný odpad (v tis. Kč)		
	Příjmy	Výdaje	Saldo
2012	59	195	-136
2013	66	137	-71
2014	90	210	-120
2015	107	258	-151
2016	65	296	-231

Zdroj: MF ČR (2017a), Státní pokladna, vlastní úprava.

Z uvedených údajů je patrné, že příjmy získané za využitelný odpad nebyly na odpovídající úrovni, aby pokryly výdaje za svoz, třídění a nakládání s ním. Vynaložené výdaje byly v průměru 3krát vyšší než příjmy, v roce 2016 dokonce 4,5krát vyšší. Nejnižšího schodku bylo dosaženo v roce 2013, schodek činil 71 tis. Kč.

Obec jako původce odpadů eviduje i další složky odpadů, kterými jsou nebezpečný odpad, objemný odpad, bioodpad aj. Množství těchto druhů odpadu je spíše nahodilé a nepředvídatelné. Přehled produkce jednotlivých složek pro úplnost zachycuje tabulka 4.

Tabulka 4 Produkce ostatních složek odpadu v obci Ořechov, 2012–2016

Rok	Počet obyvatel	Nebezpečný odpad (v t)	Objemný odpad (v t)	Ostatní odpad (v t)	Celkem (v t)	Celkem na obyv. (v kg)
2012	736	0,64	20,22	27,66	48,52	65,92
2013	733	0,86	14,76	1,46	17,08	23,30
2014	737	1,19	34,62	19,91	55,72	75,60
2015	741	2,71	14,79	18,62	36,12	48,74
2016	737	3,69	33,18	43,04	79,91	108,42

Zdroj: Obecní úřad Ořechov, ČSÚ (2017a, 2017b), vlastní úprava.

Největší podíl tvoří objemný odpad, v roce 2014 bylo vykázáno až 34,62 tun, což představuje 16,5 % na celkové produkci komunálního odpadu. Položka ostatní odpad zahrnuje zejména stavební odpad, textil a pneumatiky. Obec nevykazovala ve sledovaném období produkci biologicky rozložitelného odpadu, jelikož je kompostován obyvateli obce v jednotlivých domácnostech.

4.2 Obec Babice u Říčan

Obec Babice se nachází v okrese Praha-východ ve Středočeském kraji. Rozkládá se na ploše 560 ha a jen necelé tři kilometry na východ od města Říčany. Počet obyvatel se rok od roku zvyšuje a k 1. 1. 2017 zde trvale žije 1079 osob. Babice (2017a), jak zmiňují zastupitelé obce na svých internetových stránkách, jsou dynamicky se rozvíjející obcí, která láká zejména mladé páry či rodiny s dětmi. Obec již po několik let zaznamenává strmý nárůst výstavby rodinných domů. Přestože ještě v roce 2012 postrádala obec základní infrastrukturu, postupně se situace zlepšuje. V roce 2014 byla nově postavena a otevřena mateřská škola Dráček s kapacitou 48 dětí. K dalším zařízením patří hostinec, vinárna a penzion, prodejna potravin a nově bylo otevřeno zahradnictví. V minulosti se jednalo spíše o rekreační oblast, která měla oblibu zejména u obyvatel Prahy. V roce 2012 zde žilo 799 obyvatel, od té doby se počet zvýšil téměř 1,4krát (příloha 4).

Obec se dostala do povědomí veřejnosti také díky Gymnázium Open Gate – Boarding School, kterou v roce 2005 založili manželé Kellnerovi. Jedná se o prestižní soukromé osmileté gymnázium s ubytováním studentů na kolejích a základní školu. V průběhu roku se v obci koná řada společenských akcí, ať už pro děti jako Drakiáda, lampionový průvod, tak akce pro dospělé. Již od roku 1924 v obci působí Sbor dobrovolných hasičů, který má 35 aktivních členů. Občané mohou využívat zázemí školy Open Gate, konkrétně bazén, knihovnu či tělocvičnu a v jejich prostorách se odehrávají i některé z kulturních a sportovních akcí.

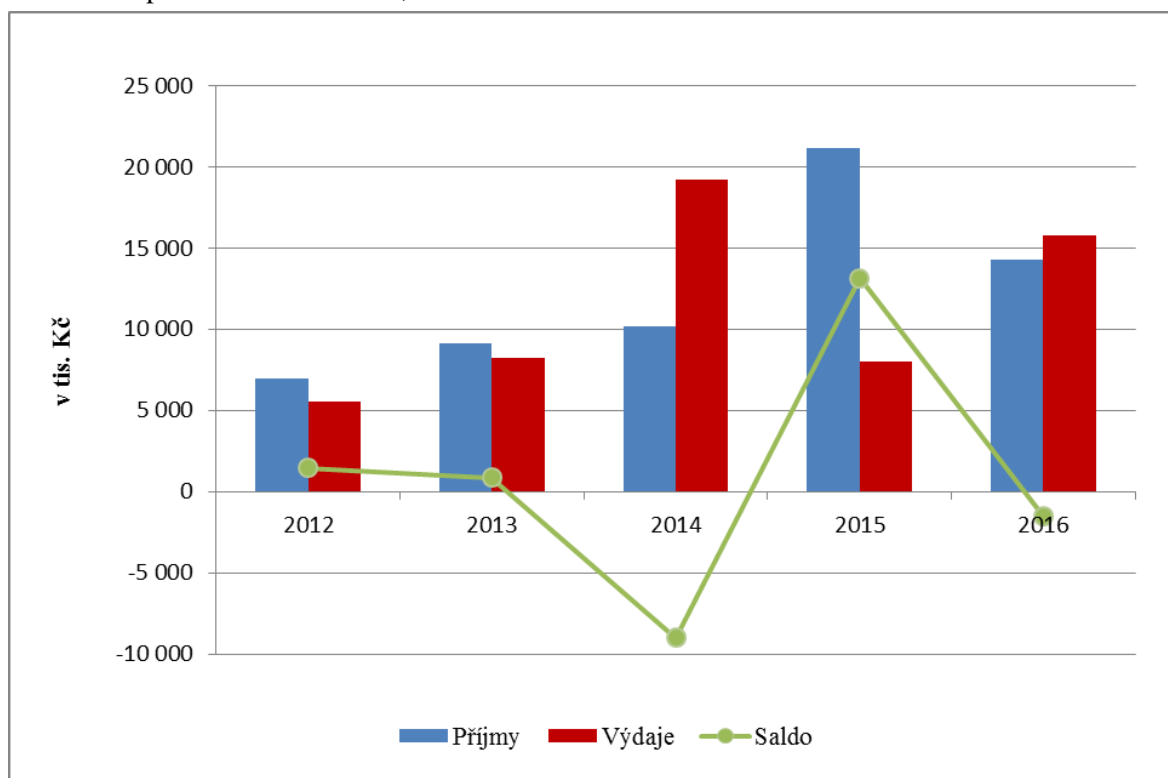
Obec Babice je členem místní akční skupiny s názvem „MAS Říčansko“. Jak o sobě uvádí skupina MAS (2017) na svých internetových stránkách, jedná se o specializovaný druh neziskové organizace, která podporuje rozvoj místního venkova, vesnic a životního prostředí. Jednotlivým obcím pomáhá s dotacemi, podporuje obce, spolky, školy a podnikatele. Do skupiny je zapojeno celkem 38 obcí v okolí Říčan (Praha – východ).

4.2.1 Hospodaření obce

Obec má ze zákona povinnost nakládat se svým majetkem účelně a hospodárně. Zda zastupitelé obce zastávají svou funkci s péčí řádného hospodáře, zda se starají o rozvoj obce a o své obyvatele, se následně projevuje v rozpočtu, potažmo v závěrečném účtu obce za ukončené období. V příloze 7 je uveden přehled příjmů a výdajů obce Babice v jejím základním členění za období 2012–2016. Největší podíl představovaly příjmy daňové, v průměru činily 82 %. Nedaňové příjmy dosahovaly výše jen 4,2 % z celkových příjmů. Běžné výdaje byly obcí použity k financování běžného provozu obce. S výjimkou roku 2014 se pohybovaly kolem 84 % celkových výdajů obce. Kapitálové příjmy, přijaté dotace a kapitálové výdaje se v jednotlivých letech výrazně lišily a jejich výše se odvíjela od rozhodnutí obce, jejich schválených a plánovaných a následně uskutečněných investičních záměrů v souvislosti s rozvojem a údržbou obce. Poměr běžných a kapitálových výdajů v roce 2014 byl zcela opačný oproti ostatním obdobím, a to díky vysokému (70%) podílu kapitálových výdajů, které obec vynaložila na výstavbu a otevření nové mateřské školy (12 327 tis. Kč). V průběhu období obec čerpala také účelové dotace. Nejvyšší celkovou částku dotací, 9 269 tis. Kč, získala obec v roce 2015, z toho 8 040 tis. Kč právě na výstavbu mateřské školy, další na výstavbu hasičské zbrojnice (852 tis. Kč). Graf 8 zobrazuje hospodaření obce Babice v období let 2012 a 2016, jsou zde uvedeny celkové příjmy, výdaje a jejich saldo.

Graf 8 Hospodaření obce Babice, 2012–2016

Zdroj: MF ČR (2017a), Státní pokladna, vlastní úprava.

Obec se snaží udržet rozpočet v přebytku, což jak vyplývá z grafu, se jí až na roky 2014 a 2016 dařilo. Na konci sledovaného období, v roce 2016 skončila obec své hospodaření s mírným schodkem, 1 474 tis. Kč. Roky 2014 a 2015 zobrazují situaci, která byla zapříčiněna časovým posunem mezi příjmy a výdaji. V roce 2014 byly vynaloženy kapitálové výdaje na výstavbu a otevření mateřské školy, ale dotace a kapitálové příjmy byly získány až v roce následujícím, v roce 2015. Z uvedeného důvodu zobrazuje graf v těchto letech extrémní hodnoty v porovnání příjmů a výdajů.

4.2.2 Systém odpadového hospodářství obce

Zastupitelstvo obce Babice upravilo systém shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadu obecně závaznou vyhláškou č. 1/2015, která je platná od 1. 1. 2016. Vyhláška upravuje i nakládání se stavebním a demoličním odpadem na území obce. Tříděný odpad (papír, plasty, obaly Tetrapak, sklo, kovy a biologický odpad) je v obci shromažďován do zvláštních sběrných nádob, které jsou umístěny na třech stanovištích. Od roku 2016 jsou všechna stanoviště opatřena zvláštní

nádobou, kterou mohou občané využívat pro sběr použitých olejů a tuků z domácností. Sběr a svoz nebezpečného odpadu a objemného odpadu zajišťuje obec minimálně dvakrát ročně a občané jsou o termínech předem informováni v místním tisku, na úřední desce úřadu a na internetových stránkách obce Babice. Směsný komunální odpad je shromažďován do typizovaných sběrných nádob, popelnic o velikosti 80/120/240 litrů, které využívají domácnosti. Svoz všech jednotlivých složek komunálního odpadu včetně separovaného využitelného odpadu v obci zajišťuje společnost FCC Česká republika, s.r.o. s provozovnou v Říčanech. Skupina FCC (dříve .A.S.A.) patří k významným evropským firmám, které se zabývají nakládáním s odpady a poskytováním komunálních služeb. V současné době se na území obce sběrný dvůr nenachází, nicméně občané mohou využívat sběrný dvůr v nedalekých Úvalech, kde mohou odkládat nechtěný odpad.

Občané hradí za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů poplatek, který je upraven obecně závaznou vyhláškou č. 2/2015 a je platný od 1. 1. 2016. Poplatek je stanoven podle předpokládaných nákladů obce z režimu nakládání s odpadem, rozpočítaných na jednotlivé poplatníky, podle počtu a objemu popelnic připadajících na jednotlivé domy, byty a rekreační objekty. Obec zavedla tzv. známkový systém, občan při úhradě poplatku obdrží od obce známku, kterou následně umístí na svou sběrnou nádobu. Znamka opravňuje majitele popelnic k využívání systému nakládání s odpady dle údajů na známce uvedených. V tabulce 5 je uveden přehled aktuálně platných ročních poplatků za směsný komunální odpad, které jsou platné od 1. 1. 2016. Občanům ve věku 70 let a více, samostatně žijícím a s trvalým pobytem v obci je sazba ročního poplatku za svoz směsného odpadu snížena o 50 % ceny bez ohledu na četnost svozu a velikost sběrné nádoby. V případě nezaplacení poplatku může obec na základě vyhlášky poplatek zvýšit až na trojnásobek. Osoby, které v obci vlastní rekreační objekt/chatu, hradí roční poplatek v částce 500 Kč za objekt.

Tabulka 5 Výše ročního poplatku za SKO v obci Babice od roku 2016

Objem nádoby	Roční poplatek – dle četnosti svozu (v Kč)		
	1× týdně	1× za 2 týdny	1× za 4 týdny
80 litrů	1 900	1 600	1 100
110/120 litrů	2 400	1 900	-
240 litrů	3 300	2 700	-

Zdroj: Obecní úřad Babice (2015b), OZV č. 2/2015, vlastní úprava.

Obec umožňuje nákup také jednorázové známky pro svoz komunálního odpadu, ale pouze za předpokladu, že poplatník uhradil v daném roce roční poplatek v minimální výši 1 100 Kč. Jednorázová známka stojí 80 Kč.

Obec Babice (2017a) na svých internetových stránkách nabádá své občany, aby využívali k nakládání s bioodpadem formu kompostování, a to kompostování domácích. Na pořízení kompostérů do domácností pak obec od roku 2011 poskytovala příspěvek ve výši 300 Kč. Tím také občané šetří sobě i obci výdaje za odvoz a likvidaci bioodpadu. Dalším způsobem, jak nakládat s bioodpadem je sběr prostřednictvím BIO nádob, speciálně upravených popelnic. Svoz bioodpadu probíhá jen v období 1. 4. – 30. 11. daného roku. Občané si mohou zakoupit známku dle četnosti svozu a velikosti nádoby. Přehled ročního poplatku za bioodpad zobrazuje tabulka 6. Obec neposkytuje na svoz bioodpadu svým občanům žádnou úlevu ani slevu.

Tabulka 6 Výše ročního poplatku za bioodpad v obci Babice od roku 2016

Objem nádoby	Roční poplatek – dle četnosti svozu (v Kč)		
	1× týdně	1× za 2 týdny	1× za 4 týdny
120 litrů	1 380	774	-
240 litrů	1 650	1 002	-

Zdroj: Obecní úřad Babice (2015b), OZV č. 2/2015, vlastní úprava.

Již delší dobu obec usiluje o zřízení obecního kompostoviště, aby občanům pomohla od odpadu zejména ze zahrádek (trávy, listí, větví atd.). Dle vyjádření zastupitelů obce

je však toto zařízení příliš drahé a zároveň náročné na údržbu. Z tohoto důvodu nabízí obec prozatím možnost odkládat odpad každou sobotu a neděli od 12 do 13 hodin do přistavených kontejnerů na návsi.

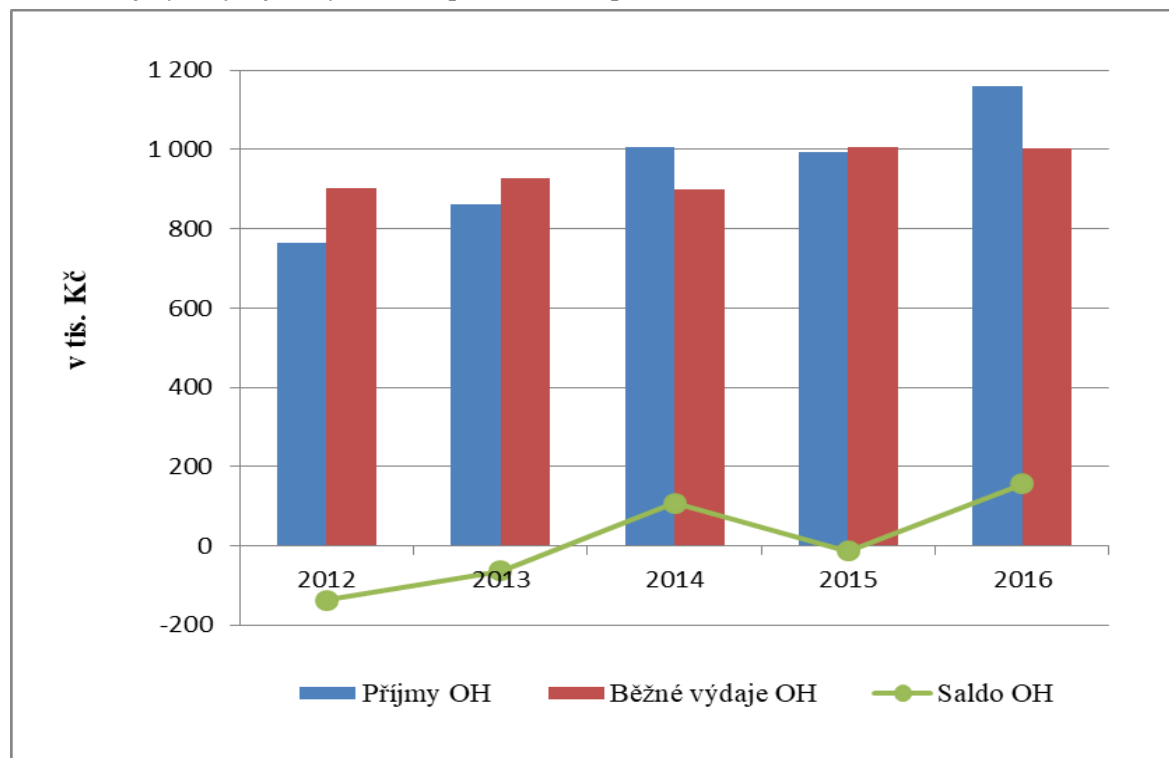
Právnícké osoby a fyzické osoby provozující podnikatelskou činnost mohou systém nakládání s komunálním odpadem využívat, ale pouze na základě uzavřené smlouvy s obcí. Obec pro tyto osoby stanovuje vyhláškou minimální poplatek, který činí 1 100 Kč. Za tříděný odpad, jednu jeho složku (1× nádoba/1× vývoz/1 rok), činí poplatek 330 Kč za papír a plast, 260 Kč za sklo, drobný kov – plech.

Dne 1. 1. 2018 nabývá účinnosti nová obecně závazná vyhláška č. 2/2017, kterou se změni výše poplatku za komunální odpad v obci. Obec Babice touto vyhláškou zvyšuje cenu jednotlivých druhů známek o 100 Kč oproti původní výši. Tímto zvýšením reaguje obec na navýšení cen za služby (výsyp tříděného odpadu) poskytované firmou FCC Česká republika s.r.o. Důvodů je hned několik, jak sdělil starosta obce Babice (2017b). Hlavním je radikální snížení vývozu plastů a papírů do Číny, dále to jsou zvyšující se nároky na údržbu, rekonstrukci a rozšiřování kapacit nových sběrných míst a výstavba nových.

Příjmy a výdaje v systému odpadového hospodářství v obci Babice v letech 2012–2016 je uveden v příloze 8. Daňové příjmy v podobě poplatků za komunální odpad, dle obecně závazné vyhlášky, vybíraných od obyvatel obce prostřednictvím známek, se v jednotlivých letech postupně zvyšovaly. V roce 2016 vzrostly příjmy za známky o 44 % oproti roku 2012, to je z částky 620 tis. Kč na 898 tis. Kč. Mírný růst je zaznamenán i u příjmů, které obec získala za využívání a zneškodňování komunálních a ostatních odpadů neboli příjmů z využitelného odpadu. V příloze jsou uvedeny výdaje vynaložené na nakládání s odpady v členění na běžné a kapitálové. Obec Babice vynaložila ve sledovaném období kapitálové výdaje jen v roce 2016 ve výši 39 tis. Kč na přestavbu kontejnerového stání. Nejvyšší výdaje tvoří výdaje za sběr a svoz komunálního a tříděného odpadu. Ve sledovaném období se jednotlivé výdaje postupně zvyšovaly. Celkové výdaje za sběr a svoz komunálního odpadu vzrostly z částky 486 tis. Kč v roce 2012 na 583 tis. Kč v roce 2016, což je nárůst o 20 %. V grafu 9 je zachyceno hospodaření v systému odpadového

hospodářství obce Babice. Jsou zde porovnávány příjmy s běžnými výdaji v letech 2012–2016. Vzhledem k tomu, že kapitálové výdaje jsou tzv. mimořádné, jednorázové a s běžným provozem přímo nesouvisí, nejsou v grafu zahrnuty.

Graf 9 Příjmy a výdaje v systému odpadového hospodářství, Babice, 2012–2016

Zdroj: MF ČR (2017a), Státní pokladna, vlastní úprava.

I přesto, že obec v systému odpadového hospodářství vykazovala v letech 2012, 2013 a 2015 záporné hodnoty, dosahovala velmi dobrého hospodaření. V průměru jen 8 % výdajů musela pokrýt z jiných příjmů svého rozpočtu. V letech 2014 a 2016 se obec dostala do kladného zůstatku a veškeré výdaje z nakládání s odpady pokryla příjmy získanými v tomto systému.

4.2.3 Produkce komunálního odpadu

Obec jako původce komunálního odpadu musí vést kompletní evidenci vyprodukovaného odpadu na svém území. Snahou nejen obcí, ale i všech obyvatel by mělo být racionální nakládání s odpady a směřování ke snížení celkové produkce odpadů. Obec Babice na svých internetových stránkách uveřejňuje zajímavé informace a rady pro své občany,

jak nakládat s jednotlivými druhy odpadů. Tabulka 7 zachycuje celkovou produkci komunálního odpadu v obci Babice včetně směsného. Údaje jsou doplněny o produkci přepočtenou na jednoho obyvatele.

Tabulka 7 Celková produkce odpadu a SKO v obci Babice, 2012–2016

Rok	Počet obyvatel	Produkce odpadu		Produkce SKO	
		celkem (v t)	na obyv. (v kg)	celkem (v t)	na obyv. (v kg)
2012	799	186,10	232,92	116,34	145,61
2013	864	201,14	232,80	134,36	155,51
2014	926	224,36	242,29	122,07	131,83
2015	980	234,05	238,83	127,64	130,24
2016	1034	267,31	258,52	144,13	139,39

Zdroj: Obecní úřad Babice, ČSÚ (2017a, 2017b), vlastní úprava.

Celková produkce komunálního odpadu, včetně směsného, v průběhu let vzrostla, na čemž se jistě odrazil i trend zvyšujícího se počtu trvale žijících obyvatel. Pro vyloučení tohoto vlivu byla data přepočtena na jednoho obyvatele. Produkce komunálního odpadu zahrnuje všechny jeho složky, které jsou na území obce vyprodukovány s tím, že množství některých složek, jako je např. objemný odpad, kovy a nebezpečný odpad je nahodilé. V roce 2016 se pohybovala celková produkce odpadů na 258,52 kg na 1 obyvatele. Je to nejvyšší vyprodukované množství ve sledovaném období. Důležitým ukazatelem je produkce směsného komunálního odpadu, jehož trend má klesající tendenci. V roce 2012 činil SKO na 1 obyvatele 145,61 kg, v roce 2013 o 10 kg více (155,51 kg/1 obyv.), zatímco v roce 2016 se snížila jeho výše na hodnotu 139,39 kg. Z údajů vyplývá, že v roce 2016 jeden obyvatele obce vyprodukoval 0,4 kg směsného komunálního odpadu za den.

Pro posouzení, jak obec nakládá s jednotlivými složkami odpadů, a zejména, zda se chová šetrně k životnímu prostředí a usiluje o recyklaci je rozhodující množství využitelných složek komunálního odpadu. Přehled využitelného odpadu v obci Babice za období 2012–2016 je zobrazen v tabulce 8.

Tabulka 8 Produkce využitelného odpadu v obci Babice, 2012–2016

Rok	Počet obyvatel	Papír (v t)	Plasty (v t)	Sklo (v t)	Kovy (v t)	Celkem (v t)	Celkem na obyv. (v kg)
2012	799	16,34	17,29	8,18	0,00	41,81	52,32
2013	864	14,27	16,04	6,18	0,00	36,49	42,23
2014	926	14,53	16,54	6,61	0,00	37,68	40,69
2015	980	17,27	16,29	6,06	0,14	39,76	40,57
2016	1034	17,56	17,36	8,38	0,31	43,60	42,17

Zdroj: Obecní úřad Babice, ČSÚ (2017a, 2017b), vlastní úprava.

U jednotlivých položek ve sledovaném období nebyly zaznamenány žádné výrazné změny v objemu produkce. Nejvíce využitelného odpadu bylo vytríděno v roce 2016, absolutní objem činil 43,60 tun odpadu. V tomto roce dosahovaly nejvyšší úrovně všechny sledované složky recyklovatelného odpadu. Nejvyšší podíl tvořily plasty, okolo 42 % využitelného odpadu. Jen nepatrně nižší podíl tvořil papír (40 %). Poměrně malý objem představovalo sklo, v roce 2016 se ho na území obce vytrídilo 8,38 tun. Kovy obec vykázala pouze v roce 2015 a 2016, a to ve velmi malém množství pod 1 tunu za rok, jednalo se o kovové obaly. Po přepočtu na 1 obyvatele se celkové množství využitelného odpadu postupně snížilo, až v posledním sledovaném roce byl zaznamenán mírný nárůst. V roce 2012 se vytrídilo 52,32 kg odpadu, v roce 2016 o 10,15 kg méně.

Obec Babice získává příjmy za využívání a zneškodňování komunálních a ostatních odpadů. Tyto příjmy následně využívá ke krytí výdajů související s nakládáním těchto odpadů. Ve většině případů však tyto příjmy nestačí na vynaložené výdaje. V tabulce 9 je zobrazeno saldo příjmů a výdajů za využitelný odpad.

Tabulka 9 Kompenzace výdajů za využitelný odpad, Babice, 2012–2016

Rok	Využitelný odpad (v tis. Kč)		
	Příjmy	Výdaje	Saldo
2012	143	347	-204
2013	202	359	-157
2014	203	287	-84
2015	224	387	-163
2016	263	379	-116

Zdroj: MF ČR (2017a), Státní pokladna, vlastní úprava.

Z tabulky je patrné, že náhrady za odkup využitelného odpadu nejsou v žádném případě dostačující, aby jimi byly pokryty výdaje na nakládání s touto složkou odpadu. Nicméně i tak je tento příjem pro rozpočet obce žádoucí a není zanedbatelnou položkou. Nejvyšší schodek byl vykázán v roce 2012, a to 204 tis. Kč. V posledním sledovaném roce byly výdaje o 44 % vyšší než získané příjmy za vytríděný využitelný odpad.

Pro úplnost jsou zde uvedeny i ostatní složky komunálního odpadu. V poslední době je často zmiňovanou položkou biologicky rozložitelný odpad, který sice nebyl zařazen mezi využitelný (recyklovatelný) odpad, jelikož není běžně firmami, které působí v oblasti nakládání s odpady odebírán s možností protiplnění. Nicméně biologický odpad může být dále využit v domácnostech, zejména pokud občané disponují vlastní zahradou. Dále se jedná o nebezpečné odpady, objemný odpad a ostatní odpady. V tabulce 10 je uvedeno množství těchto složek vyprodukovaných na území obce Babice v letech 2012–2016.

Tabulka 10 Produkce ostatních složek odpadu v obci Babice, 2012–2016

Rok	Počet obyvatel	Nebezpečný odpad (v t)	Objemný odpad (v t)	Bioodpad (v t)	Ostatní odpad (v t)	Celkem (v t)	Celkem na obyv. (v kg)
2012	799	0,28	7,66	20,01	0,00	27,96	34,99
2013	864	0,71	6,55	21,73	1,31	30,30	35,06
2014	926	0,53	5,91	56,04	2,12	64,60	69,77
2015	980	0,67	8,13	54,06	3,79	66,66	68,02
2016	1034	1,01	6,43	69,31	2,82	79,58	76,96

Zdroj: Obecní úřad Babice, ČSÚ (2017a, 2017b), vlastní úprava.

Množství biologicky rozložitelného odpadu se v průběhu let 2012–2016 výrazně zvýšilo, v roce 2016 dosáhlo objemu 69,31 tun, což je o 3,5krát více než v roce 2012. Obec podporuje své občany v třídění a kompostování bioodpadu, ať už přímo v domácnostech nebo formou komunálního kompostování (sběr do bio popelnic). Větší, co do množství, je ještě složka objemného odpadu, jejíž produkce souvisí většinou s nahodilou událostí. Nebezpečný odpad zahrnoval především oleje, barvy, lepidla a léčiva. Obec v letech 2013–2016 vyprodukovala dále odpady, jako jsou oděvy, stavební odpad, ale vzhledem k tomu, že výskyt těchto druhů byl jen výjimečný a jen v některých letech, byl zahrnut do položky ostatní odpad.

4.3 Obec Uherčice

Uherčice jsou vinařskou obcí nacházející se v severní části Dyjsko-svrateckého úvalu, asi 6 km od města Hustopeče, v okrese Břeclav. Dominantou obce, jak uvádějí zastupitelé obce na svých internetových stránkách (2017), je novogotický kostel sv. Jana Křtitele z roku 1894. Nejstarší budovou je renesanční budova radnice postavená v roce 1602, kde i v současné době sídlí obecní úřad. V obci je zajištěna dostatečná infrastruktura, plynofikace, obecní vodovod, nachází se zde mateřská škola, 1. stupeň základní školy, ordinace praktického lékaře a dále také knihovna i pošta. Obec má vybudovanou čističku odpadních vod.

Významnou roli hraje v obci vinařství a od roku 2015 zde působí Vinařský spolek Uherčice, který pořádá řadu vinařských akcí. Obec je součástí Velkopavlovické vinařské stezky. Území obce zaujímá plochu přibližně 1361 ha, stav trvale žijících obyvatel k 1. 1. 2017 je 1056 osob. V obci působí fotbalový a jezdecký oddíl pod TJ Sokol. Za zmínku stojí úspěch klubu stolního hokeje, který vyhrál i Pohár mistrů Evropských zemí. V roce 1886 byl v obci založen Sbor dobrovolných hasičů, který zde působí dodnes. Během roku se v obci koná mnoho kulturních a společenských akcí, na kterých se podílí i místní divadelní spolek a myslivecké sdružení. K přírodním zajímavostem obce patří především lesní pahorkatina Kolby, do níž zasahuje známá Pouzdřanská lesostep, která je už od poloviny 50. let chráněným územím a zároveň patří k nejlépe dochovaným

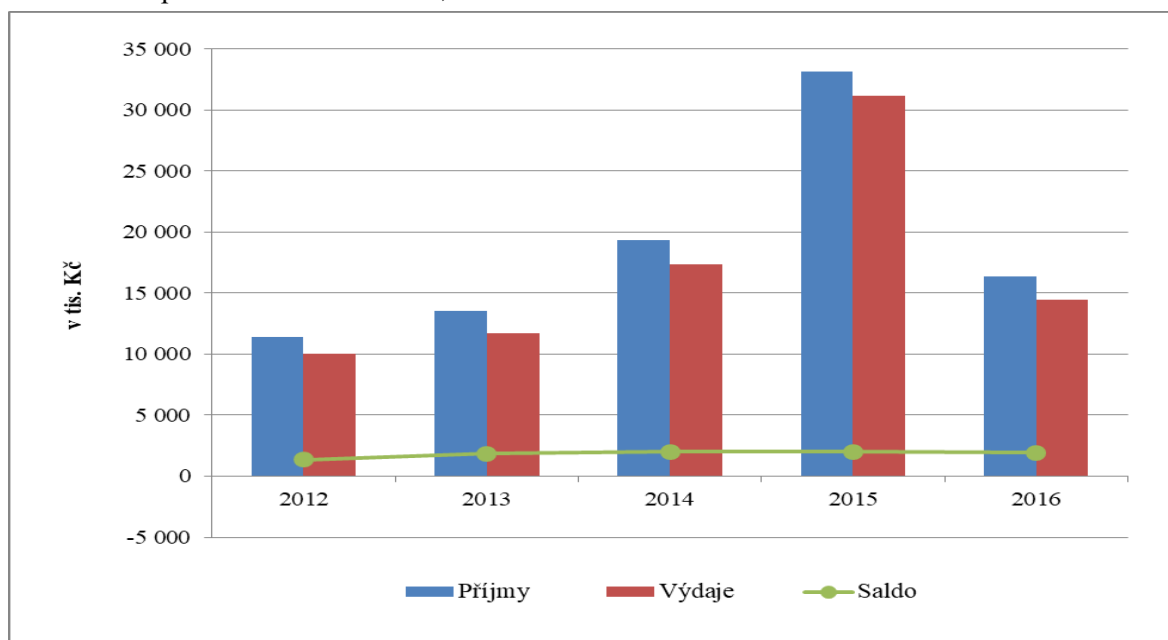
lesostepním útvarům na jihu Moravy, s výskytem vzácných a ohrožených druhů rostlin a brouků.

Obec spolupracuje v rámci sdružení obcí s mikroregionem Hustopečsko, který zaštiťuje celkem 29 obcí. Mikroregion (2017), jak uvádí na svých internetových stránkách, vznikl v roce 2000, v současné době sdružení realizuje např. projekt zaměřený na rozvoj kvalitního a společenského vzdělávání dětí a žáků do 15 let nebo projekt v oblasti sociálních služeb na podporu kvality života osob ohrožených sociálním vyloučením nebo osob, které se ocitly v nepříznivé životní situaci.

4.3.1 Hospodaření obce

Hospodaření obce je velmi důležitým ukazatelem. Vypovídá, jak obec, respektive její zastupitelstvo, nakládá s obecními prostředky, jak využívá možnosti získání příjmů do rozpočtu, ať už se jedná o dotace ze státního rozpočtu či evropských fondů nebo příjmy získané v rámci vlastní činnosti. Hlavním úkolem obce by mělo být zajišťování služeb pro obyvatele a rozvoj obce se zachováním vyrovnaného rozpočtu. Dle informací starosty obce Uherčice zveřejňovaných pravidelně v místním zpravodaji „Radniční listy“ (2012–2017) byly průběžně v jednotlivých letech realizovány projekty na rozvoj obce. V posledních letech se jedná převážně o postupné opravy komunikací, rozšíření vodovodů do dalších částí obce, velká pozornost je věnována potřebám v oblasti životního prostředí a modernizaci a úpravám staveb sloužícím obyvatelům, např. opravy kulturního domu, mateřské školy či kompletní oprava místní knihovny. I přes tyto poměrně rozsáhlé výdaje se obci daří dosahovat kladného výsledku hospodaření. Přehled příjmů a výdajů obce Uherčice v letech 2012–2016 zachycuje graf 10.

Graf 10 Hospodaření obce Uherčice, 2012–2016

Zdroj: MF ČR (2017a), Státní pokladna, vlastní úprava.

Hospodaření obce v letech 2012 až 2016 bylo přebytkové. Kromě roku 2015 byly příjmy i výdaje pod hranicí 20 000 tis. Kč. Rok 2015 byl však výjimkou. V tomto roce obec realizovala řadu investičních akcí, které financovala získanými dotacemi ze státního rozpočtu. Jednalo se o projekty realizované v rámci Územního systému ekologické stability krajiny, např. vodní tůň, jež slouží jako protipovodňový průleh a val (5 642 tis. Kč), realizace biokoridorů – výsadba (9 493 tis. Kč), modernizace sběrného dvora (2 989 tis. Kč) a další. Jednotlivé složky příjmů, běžných i kapitálových výdajů včetně jejich procentuálního podílu na celku jsou uvedeny v příloze 9.

4.3.2 Systém odpadového hospodářství obce

Systém shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadu obec upravila obecně závaznou vyhláškou č. 2/2015 platnou od 1. 10. 2015. Právníkové osoby i fyzické osoby provozující podnikatelskou činnost, které produkují odpad podobný komunálnímu odpadu, mohou na základě uzavřené smlouvy s obcí tento systém rovněž využívat. Na sběrný dvůr, který se nachází na území obce a který obec provozuje, mohou občané zdarma odkládat vytríděné složky komunálního odpadu, stavebního odpadu a nebezpečného odpadu.

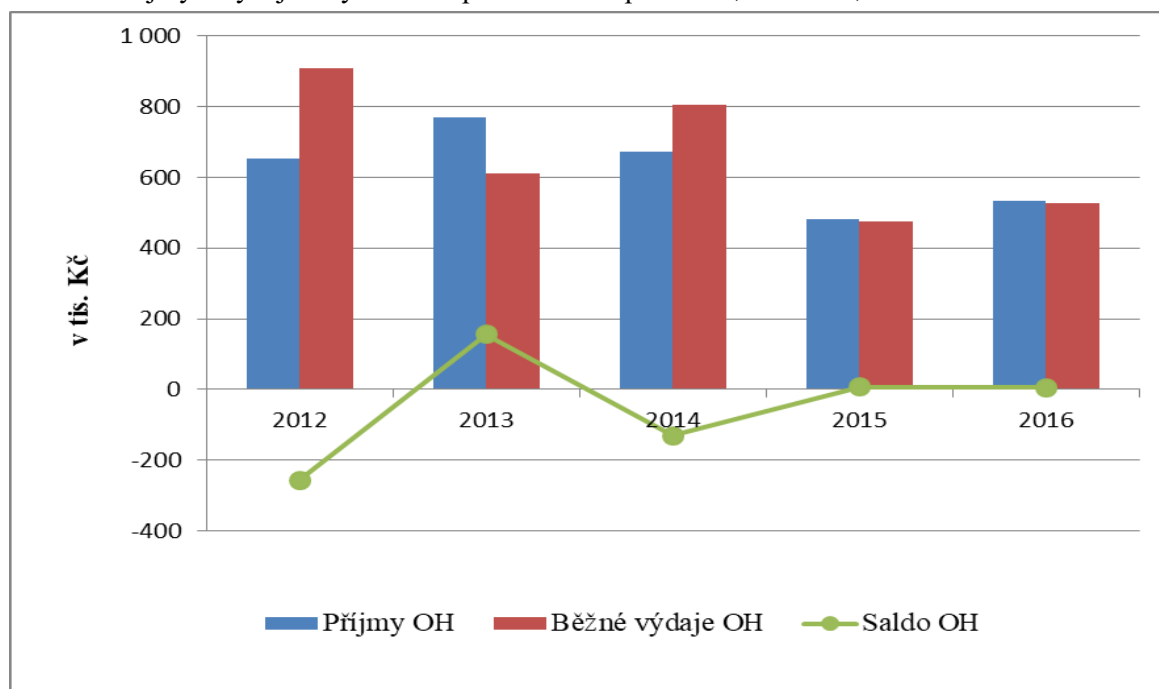
Společnost STKO spol. s r. o. zajišťuje na základě uzavřeného smluvního vztahu s obcí svoz komunálního odpadu a tříděného odpadu. Svoz směsného komunálního odpadu je stanoven 1× v měsíci. Frekvence svozu tříděného odpadu (papíru, platů, drobného elektrozařízení, jedlých olejů a tuků, plechovek) je nastavena na 1× za 14 dní. Společnost STKO provozuje také sběrná střediska na Mikulovsku a širokém okolí a současně překladiště odpadů v městysi Drnholec. Z obce Uherčice je do překladiště svážen odpad, který je možno recyklovat, např. právě papír, plasty, objemný odpad, aj. Zde dochází k dotřídění, lisování a následnému odvozu k dalšímu zpracování. Odpady, které není možno dále zpracovat, jsou odváženy do spalovny. Další společností, se kterou obec spolupracuje, je firma KOVOKOM ŠROT s.r.o. Společnost se zabývá nákupem, tříděním, úpravou a zpracováním druhotných surovin, které následně slouží jako vstupní surovina do sléváren, železáren a kovohutí v rámci ČR. Pro obec Uherčice zajišťuje svoz barevných kovů a ocelového šrotu do nedalekého provozu v Hustopečích. Svoz a využití biologicky rozložitelného odpadu na kompostárně je zajištěn společností FCC Žabčice, s.r.o., která v Žabčicích provozuje skládku komunálního odpadu. Společnost FCC Žabčice patří do skupiny FCC (dříve .A.S.A.).

Obec je od roku 2010 zapojena do projektu zodpovědného nakládání s odpady neboli systému ISNO. Obyvatelé obce odkládají odpad do nádob či pytlů označených čipem, popř. čárovým kódem, který je jim předem přiřazen. Ke každému kódu (čipu) je zřízen odpadový účet, kde si může každý občan provádět kontrolu evidence, jak v daném období nakládal s odpady. Občané, kteří se aktivně zapojí do tohoto systému a třídí svůj odpad, jsou následně obcí zvýhodněni v podobě odměn, které snižují platbu za komunální odpad v následujícím roce. V současné době je v obci Uherčice do systému zapojeno 91 % domácností, přičemž 90 % z nich byla připsána za rok 2016 určitá výše odměny. V rámci Programu zodpovědného nakládání s odpady jsou zavedeny tři druhy odměn: odměna za vytríděný odpad, paušální odměna, odměna za snižování produkce odpadů. Maximální výše odměny je přesně stanovena obecně závaznou vyhláškou. Občan, který splní všechny uvedené podmínky pro získání odměny tak v následujícím roce uhradí poplatek jen ve výši 90 Kč.

V obci je zaveden obecně závaznou vyhláškou č. 1/2016 místní poplatek podle § 14 odst. 2 zákona č. 565/1990 Sb. o místních poplatcích, za provoz systému odpadového hospodářství ve výši 450 Kč. Poplatek se skládá z částky 231 Kč za kalendářní rok a částky 219 Kč za kalendářní rok, která je stanovena na základě skutečných nákladů za provoz odpadového hospodářství. Tato částka se za poslední tři roky nezměnila. Ve vyhlášce jsou přesně specifikováni poplatníci, kteří jsou od placení poplatku osvobozeni, a kterým se poskytuje úleva včetně úlevy/odměny poskytované poplatníkům zapojených do systému ISNO. Vyhláškou je určena i maximální možná úleva, která činí 360 Kč na poplatníka. Obec využívá k evidenci produkce komunálního odpadu za jednotlivé občany odpadové účty na webových stránkách www.mojeodpady.cz, kde mohou obyvatelé průběžně sledovat vývoj vlastní produkce odpadu včetně vyříděného odpadu, výši přiznané slevy pro následující období a další potřebné informace týkající se odpadů.

Kontejnery na biologicky rozložitelný odpad ze zahrad a domácností jsou hojně využívány a počet vyvezených kontejnerů se postupně zvyšuje. Cílem je umožnit likvidaci bioodpadu i domácnostem, které nemohou, příp. nechtějí kompostovat na svém pozemku. Pro obyvatele se jedná o úsporu za vývoz popelnic a současně na skládce nekončí odpad, který tam nepatří. Přehled příjmů a výdajů odpadového hospodářství v obci Uherčice udává graf 11. Celkové příjmy a výdaje, včetně kapitálových, jsou uvedeny v příloze 10. Nejvyšší kapitálové výdaje byly realizovány v roce 2014, kdy obec koupila dopravní prostředky na svoz odpadu a v roce 2015 proběhla modernizace sběrného dvora.

Graf 11 Příjmy a výdaje v systému odpadového hospodářství, Uherčice, 2012–2016

Zdroj: MF ČR (2017a), Státní pokladna, vlastní úprava.

S ohledem na nahodilost peněžních prostředků týkajících se investiční činnosti, byly v grafu zohledněny jen běžné příjmy a výdaje. Výdaje v oblasti odpadového hospodářství se v průběhu let postupně snižovaly, v roce 2016 představovaly částku 528 tis. Kč a v porovnání s rokem 2012 klesly o 381 tis. Kč. Celková úroveň příjmů od počátku sledovaného období také klesla. Nicméně v roce 2013 a 2016 lze pozorovat mírný nárůst příjmů. Výši příjmů i výdajů ovlivňuje řada skutečností. U příjmů se jedná zejména o výši příjmů z vybraných poplatků od obyvatel, ale zároveň i o příjmy poskytnuté od dodavatelů, za třídění využitelného odpadu, které současně ovlivňují – snižují příjmy poplatků v následujícím roce. Mezi hlavní faktory působící na výdaje patří jednak smluvní ceny, za které jsou poskytovány služby od dodavatelů, které zajišťují činnosti v systému odpadového hospodářství a dále celková produkce odpadů. Úroveň třídění využitelných složek ovlivňuje jak příjmovou, tak i výdajovou stránku rozpočtu. Až na počáteční období, kdy v roce 2012 a 2014 byl vykázán schodek, se obci daří udržet přebytkové saldo běžných příjmů a výdajů odpadového hospodářství.

4.3.3 Produkce komunálního odpadu

Celkové množství vyprodukovaného komunálního odpadu souvisí zejména s osídlením obce. V obci Uherčice se počet obyvatel od roku 2012 výrazně nezměnil. I přestože nejprve počet obyvatel klesal, ale jen v řádu jednotek, od roku 2016 počet obyvatel opět vzrůstá. Produkce odpadu tudíž nebyla výrazně ovlivněna změnami počtu trvale žijících obyvatel. Důležitým údajem je množství směsného komunálního odpadu, ať už se jedná o souhrnnou částku či hodnotu přepočtenou na jednoho obyvatele. Přehled o produkci odpadu včetně směsného je uveden v tabulce 11.

Tabulka 11 Celková produkce odpadu a SKO v obci Uherčice, 2012–2016

Rok	Počet obyvatel	Produkce odpadu		Produkce SKO	
		celkem (v t)	na obyv. (v kg)	celkem (v t)	na obyv. (v kg)
2012	1046	310,23	296,59	127,87	122,25
2013	1027	321,26	312,81	119,32	116,18
2014	1021	439,23	430,20	116,51	114,11
2015	1017	439,38	432,04	111,48	109,62
2016	1034	394,82	381,84	101,78	98,43

Zdroj: Obecní úřad Uherčice, ČSÚ (2017a, 2017b), vlastní úprava.

Množství některých složek komunálního odpadu (stavební odpad, objemný odpad aj.) je ovlivněno produkcí, která je v jednotlivých letech spíše nahodilá a tu ve většině případů nelze nijak ovlivnit a regulovat. Nejnižší produkce odpadu byla vykázána v roce 2012, kdy na jednoho obyvatele připadlo 296,59 kg odpadu za rok. Jistě pozitivní vývoj je vidět u množství směsného komunálního odpadu, který v celkovém objemu i v přepočtu na jednoho obyvatele postupně klesá. V roce 2016 vyprodukoval jeden obyvatele obce Uherčice 98,43 kg směsného odpadu, což je snížení množství oproti roku 2012 o necelých 24 kg. Pro doplnění, v roce 2016 činila produkce SKO 0,27 kg za den/obyvatel.

Tabulka 12 zachycuje důležité druhy komunálního odpadu, kdy jejich separací může každý obyvatele přispět ke zlepšení životních podmínek. Jedná se o využitelné složky odpadu, papír, plasty, sklo a kovy, které představují pro obec příjem do obecního rozpočtu.

Pro obyvatele naopak jím vytríděné množství představuje úlevu v podobě snížení místního poplatku za komunální odpad v následujícím roce.

Tabulka 12 Produkce využitelného odpadu v obci Uherčice, 2012–2016

Rok	Počet obyvatel	Papír (v t)	Plasty (v t)	Sklo (v t)	Kovy (v t)	Celkem (v t)	Celkem na obyv. (v kg)
2012	1046	20,56	20,32	13,90	5,89	60,67	58,00
2013	1027	21,79	19,53	14,20	6,46	61,98	60,35
2014	1021	19,02	19,12	12,64	4,40	55,18	54,05
2015	1017	22,82	23,59	14,79	6,75	67,95	66,81
2016	1034	22,28	23,90	16,27	10,19	72,64	70,25

Zdroj: Obecní úřad Uherčice, ČSÚ (2017a, 2017b), vlastní úprava.

Celkové množství vytríděného využitelného odpadu má vzrůstající tendenci, což se dá hodnotit velmi pozitivně z pohledu životního prostředí, a to i po přepočtení hodnot na jednoho obyvatele. V roce 2016 vytrídili obyvatele obce celkem 72,64 tun tohoto odpadu (70,25 kg/obyv.). Ve sledovaném období nedošlo u jednotlivých položek k výrazným změnám s výjimkou kovů. Množství papíru a plastů představovalo téměř shodný podíl na produkci využitelného opadu a tvořilo zároveň i největší položky co do objemu. U kovů došlo ke zvýšení množství na dvojnásobek, v roce 2016 dosáhly nejvyšší hodnoty (10,19 tun). Převážná část kovů je smluvní firmou následně zpracovávána a využívána jako druhotná surovina. Výše získaných prostředků (příjmů) a výdajů za využitelný odpad je uveden v tabulce 13.

Tabulka 13 Kompenzace výdajů za využitelný odpad, Uherčice, 2012–2016

Rok	Využitelný odpad (v tis. Kč)		
	Příjmy	Výdaje	Saldo
2012	247	603	-356
2013	292	338	-46
2014	204	355	-151
2015	212	254	-42
2016	253	272	-19

Zdroj: MF ČR (2017a), Státní pokladna, vlastní úprava.

Obec Uherčice motivuje své obyvatele k vyššímu třídění využitelných složek v rámci systému ISNO, do kterého je zapojena již několik let. Obyvatelé ve velké míře využívají možných výhod plynoucích z tohoto systému. Na druhé straně pro obec to představuje snížení výdajů na svoz a ostatní činnosti v rámci odpadového hospodářství a zároveň tím, že se zvýší množství separovaného odpadu, obci plynou příjmy do rozpočtu. Z tabulky je patrné, že kromě roků 2012 a 2014 je saldo nižší než 50 tis. Kč. V roce 2016 byly výdaje jen o 19 tis. vyšší než příjmy.

Obec Uherčice, stejně jako ostatní obce, eviduje kromě směsného komunálního odpadu a složek využitelných odpadů také další druhy, jako je nebezpečný odpad, objemný odpad, bioodpad aj. Tyto zbývající složky odpadu jsou pro úplnost uvedeny v tabulce 14.

Tabulka 14 Produkce ostatních složek odpadu v obci Uherčice, 2012–2016

Rok	Počet obyvatel	Nebezpečný odpad (v t)	Objemný odpad (v t)	Bioodpad (v t)	Ostatní odpad (v t)	Celkem (v t)	Celkem na obyv. (v kg)
2012	1046	0,67	16,13	0,00	104,89	121,69	116,34
2013	1027	0,79	10,28	0,00	128,89	139,96	136,28
2014	1021	1,25	0,00	164,00	102,29	267,54	262,04
2015	1017	1,63	3,42	155,00	99,90	259,95	255,60
2016	1034	1,97	19,18	176,40	22,86	220,41	213,16

Zdroj: Obecní úřad Uherčice, ČSÚ (2017a, 2017b), vlastní úprava.

Největší podíl tvořil biologicky rozložitelný odpad, dosahoval v průměru 39 %. Obec začala sběr bioodpadu zajišťovat až od roku 2014. Jak už bylo uvedeno, bioodpad se sváží firmou na skládku v Žabčicích, kde je následně ukládán na kompostárnu. Množství je ovlivněno rázím krajiny a je tvořeno převážně odpadem z údržby obecní zeleně. Položka „ostatní odpady“ dosáhla v letech 2012–2015 vysokých hodnot, což bylo zapříčiněno kaly z čištění komunálních odpadních vod (v roce 2013 se jednalo o 128,89 tun). Jak uvedl starosta obce, v období vinobraní občané vypouští do odpadu části, které vznikají při zpracování hroznů a obec musí následně odstraňovat usazeniny aj.

5 Zhodnocení výsledků a doporučení

Obce mají několik možností, jak nastavit systém odpadového hospodářství na svém území. V předchozích kapitolách byly představeny tři obce – Ořechov, Babice a Uherčice. U dvou z nich (Ořechov, Uherčice) jejich zastupitelé zavedli systém odpadového hospodářství založený na základě obecně závaznou vyhláškou stanoveného místního poplatku dle § 14 odst. 2 zákona č. 565/1990 Sb., o místním poplatku. V další z třech uvedených (Babicích) je zavedený poplatek za komunální odpad, tzv. známkový systém. Na základě těchto údajů budou zjištěné výsledky porovnány a následně zhodnoceny. Nejprve budou shrnuta specifika v systému odpadového hospodářství, zejména způsob a výše výběru místního poplatku. Následuje srovnání hospodaření jednotlivých obcí v oblasti odpadového hospodářství včetně produkce komunálního odpadu a jeho dopadu na příjmy a výdaje obce. Poslední část kapitoly bude věnována doporučení, jak mohou obce využít existujících možností a upravit systém odpadového hospodářství tak, aby bylo dosahováno lepších výsledků jak po stránce ekonomické, tak snižování množství produkovaného odpadu a vlivu na životní prostředí.

5.1 Komparace základních charakteristik obcí a systémů OH

Každá obec má svá specifika a stejný systém nemusí v obcích fungovat stejně. Na každý systém působí celá řada vlivů, ne jinak je tomu i v oblasti odpadového hospodářství. Jedním z faktorů, který ovlivňuje celkovou výši produkce komunálního odpadu, je počet obyvatel na území dané obce. Pro komparaci byly vybrány malé obce do 1500 trvale žijících obyvatel. Základní charakteristiky vybraných obcí jsou zachyceny v tabulce 15.

Tabulka 15 Základní charakteristiky vybraných obcí

Základní charakteristika obce	Ořechov	Babice	Uherčice
Kraj	Jihomoravský	Středočeský	Jihomoravský
Počet obyvatel k 1. 1. 2017	745	1079	1056
System OH	paušální	známkový	paušální – ISNO
Sběrný dvůr	ANO	NE	ANO

Zdroj: Obecní úřad Babice (2017a), Ořechov (2017), Uherčice (2017), vlastní úprava.

V obci Ořechov a Uherčice přispívají občané do systému odpadového hospodářství na základě stanoveného místního poplatku. Přesto jsou systémy v obcích mírně odlišné. Obec Ořechov zavedla čistě jen místní poplatek bez dalších specifik s tím, že svým občanům vytváří podmínky jak pro snazší třídění využitelných odpadů, kompostování, tak samotný sběr a ukládání komunálního odpadu. Obec Uherčice je zapojena do Inteligentního systému nakládání s odpady, který je založen zejména na finanční motivaci obyvatel k separaci využitelného odpadu. Obyvatelé obce Babice naopak hradí poplatek za komunální odpad na základě tzv. zámkového systému. Obyvatelé všech tří obcí mohou odevzdávat vybrané složky komunálního odpadu do sběrných dvorů, buď zcela zdarma, nebo za tzv. symbolický poplatek. Sběrné dvory jsou provozovány na území dané obce, s výjimkou obce Babice. Babičtí občané mohou využít sběrný dvůr v zhruba deset kilometrů vzdálených Úvalech. V tabulce 16 jsou uvedena další aktuálně platná specifika vybíraných poplatků.

Tabulka 16 Specifika poplatků ve vybraných obcích

Specifika poplatků	Ořechov	Babice	Uherčice
Druh platby	paušální	dle velikosti nádob a četnosti svozů	paušální
Výše ročního poplatku – základní	450 Kč	max. 3 300 Kč min. 1 100 Kč	450 Kč
Osvobození od placení poplatku	ANO – pro vybrané skupiny osob	NE	ANO – pro vybrané skupiny osob
Poskytování slev/úlev	NE	50 % z ceny poplatku (osoby starší 70 let, samostatně žijící)	max. 360 Kč
Zapojení PO a FO podnikatelů	NE	ANO	ANO

Zdroj: Obecní úřad Babice (2015b), Ořechov (2015a), Uherčice (2016), vlastní úprava.

V obci Ořechov a Uherčice je hrazen místní poplatek roční paušální částkou a jeho výše je nastavena shodně na 450 Kč a v posledních letech se jeho výše nezměnila. Obecně závaznou vyhláškou jsou v těchto dvou obcích taxativně vymezeny osoby, které jsou od placení poplatku osvobozeny. Občané Ořechova nemají možnost čerpat žádnou slevu/úlevu na poplatek. Naproti tomu občanům Uherčic, kteří jsou přesně určeni ve vyhlášce, jsou poskytovány úlevy ve výši 50 % poplatku nebo hradí pouze poměrnou část poplatku za období, kdy systém využívali. Navíc, pokud se občané zapojí do systému ISNO a plní stanovené podmínky, jsou jim poskytovány slevy na poplatek v následujícím roce. Maximální možné úlevy/slevy činí na poplatníka 360 Kč. Do systému ISNO je v současné době zapojeno 91 % domácností. Obyvatelé Babic hradí poplatek formou nákupu známek, které je opravňují k zapojení do systému nakládání s odpady. Cena známky se liší podle velikosti nádob a četnosti svozu. Známky jsou dále rozlišeny podle druhu odpadu na známky za směsný komunální odpad a bioodpad. Minimální výše poplatku činí 1 100 Kč, maximální 3 300 Kč za rok bez poskytnuté slevy. Obec Babice navýšila pro rok 2018 poplatek o 100 Kč za jednotlivé známky. Kromě obce Ořechov umožňují obce zapojení právnických nebo fyzických osob provozujících podnikatelskou činnost do obecního systému nakládání s odpady.

Z ekonomického hlediska se jeví pro obce nejvíce přínosný systém známkový, který využívá obec Babice. Občané hradí oproti dalším dvěma obcím poměrně vysoké částky za komunální odpad, což pro hospodaření obce je jistě žádoucí. Systém odpadového hospodářství je poměrně finančně náročný a výdaje tvoří značný podíl na výdajích obce. Z pohledu obyvatele obce se může zdát až příliš drahý, nicméně mu umožňuje zvolit odpovídající známku dle množství produkovaného odpadu a tím ho motivovat k lepšímu nakládání s odpady, třídění a obecně snižování komunálního odpadu. Výsledkem však nesmí být snaha tento systém obejít a snižovat množství odpadu, ať už jeho spalováním v domácnostech nebo zakládáním černých skládek.

5.1.1 Hospodaření obcí v oblasti OH

Obec jako původce odpadů musí zabezpečit celý systém odpadového hospodářství na svém území, který je nákladný, a příjmy od obyvatel za poskytování těchto služeb nejsou dostatečně vysoké, aby byly pokryty veškeré výdaje tohoto systému. Podíl výdajů vynakládaných obcí v systému odpadového hospodářství není zanedbatelný. Jedná se o poměrně velkou položku obecního rozpočtu, na kterou musí většina obcí doplácet jinými příjmy rozpočtu. V následující tabulce 17 je uvedený přehled příjmů a běžných výdajů jednotlivých obcí v odpadovém hospodářství. Pro lepší srovnatelnost byla data přepočtena na jednoho obyvatele. Tabulka dále zachycuje, jakou měrou se podílí získané příjmy na běžných výdajích v systému nakládání s odpady.

Tabulka 17 Příjmy a běžné výdaje na 1 obyvatele v OH ve vybraných obcích, 2012–2016

Rok	Příjmy (v Kč/obyv.)			Výdaje (v Kč/obyv.)			Podíl P/V (v %)		
	Ořechov	Babice	Uherčice	Ořechov	Babice	Uherčice	Ořechov	Babice	Uherčice
2012	497	955	624	715	1128	869	70	85	72
2013	521	999	749	720	1073	597	72	93	125
2014	544	1087	660	1475	971	787	37	112	84
2015	561	1013	472	845	1027	466	66	99	101
2016	518	1122	516	992	971	511	52	116	101

Zdroj: MF ČR (2017a), Státní pokladna, ČSÚ (2017a, 2017b), vlastní úprava.

Uvedené příjmy obcí přepočtené na jednoho obyvatele zahrnují příjmy získané ve formě místního poplatku nebo poplatku za komunální odpad placeného občany obce a současně i příjmy za separaci odevzdaného využitelného odpadu. Nejvyšší příjmy vykázala obec Babice, v průměru na obyvatele činil roční příjem 1 035 Kč, který z necelých 80 % tvořil poplatek od občanů, a zbývající část představovaly příjmy za využitelný odpad. Nejnižší příjmy měla obec Ořechov, v průměru na 1 obyvatele se jednalo o částku 528 Kč. Poměr úhrad z místního poplatku a využitelného odpadu je stejný jako v obci Babice (80 % místní poplatek, 20 % využitelný odpad). V obci Uherčice činily příjmy od obyvatel za místní poplatek 60 % celkových příjmů a 40 % připadalo na příjmy z využitelného odpadu, průměrné roční příjmy na 1 obyvatele byly 604 Kč. Tabulka zachycuje i míru, v jaké získané příjmy pokryly vynaložené výdaje obce na nakládání s odpady. V obci Babice byly v průměru příjmy o 1 % vyšší než výdaje, což znamená, že obec nemusela doplácet na systém odpadového hospodářství z jiných obecních příjmů. Velmi dobrý poměr vykázala také obec Uherčice, kdy příjmy kryly výdaje v průměru 97 %. Naopak obec Ořechov musela použít na úhradu výdajů v odpadovém hospodářství jiné obecní příjmy, jelikož získané příjmy v systému odpadového hospodářství v průměru stačily pouze na 60 % výdajů. Z toho lze soudit, že co se týká hospodaření obcí, je systém odpadového hospodářství zavedený v obci Babice (tzv. známkový systém) a v obci Uherčice (ISNO) ekonomičtější a vede k vyrovnanému rozpočtu.

5.1.2 Produkce komunálního odpadu v obcích

Komunální odpad se člení na jednotlivé druhy, mezi základní patří směsný komunální odpad, nebezpečný odpad, využitelný odpad, bioodpad, objemný odpad aj. Majoritní podíl komunálního odpadu tvoří směsný komunální odpad. S jeho likvidací je spojena řada nepříznivých důsledků v souvislosti s ochranou životního prostředí, jelikož v ČR končí převážná část na skládkách příp. ve spalovnách. Tabulka 18 zachycuje celkovou produkci komunálního odpadu a produkci směsného komunálního odpadu po přepočtu na jednoho obyvatele v daných obcích. Jak uvedl Hrbek (2017) v tiskové zprávě ČSÚ produkce komunálního odpadu se za rok 2016 zvýšila o 7,3 % a v přepočtu na jednoho obyvatele činila 339 kg.

Tabulka 18 Celková produkce odpadu a SKO ve vybraných obcích, 2012–2016

Rok	Produkce odpadu (kg/obyv.)			Produkce SKO (kg/obyv.)		
	Ořechov	Babice	Uherčice	Ořechov	Babice	Uherčice
2012	269	233	297	168	146	122
2013	229	233	313	172	156	116
2014	284	242	430	173	132	114
2015	255	239	432	173	130	110
2016	334	259	382	188	139	98

Zdroj: Obecní úřad Babice, Ořechov, Uherčice, ČSÚ (2017a, 2017b) vlastní úprava.

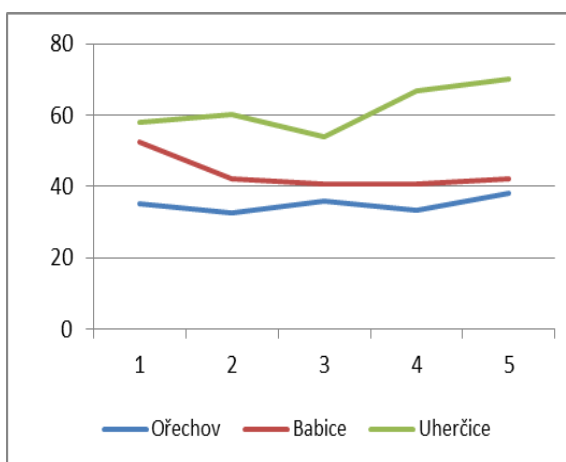
Nejvyšší objem směšného komunálního odpadu vykazovala obec Ořechov, produkce SKO postupně v jednotlivých letech mírně narůstala a představovala v porovnání s ostatními obcemi největší množství. V roce 2016 bylo SKO vyprodukováno 188 kg odpadu na jednoho obyvatele. Naopak v obci Uherčice se vyvíjela produkce SKO zcela opačným směrem, množství se snížilo až na úroveň 98 kg na obyvatele v roce 2016, což je jistě velmi pozitivní výsledek. Obec Babice stojí svou produkcí SKO mezi těmito obcemi. Vývoj množství produkce SKO byl v průběhu let 2012–2016 klesající, až v roce 2016 došlo k růstu na hodnotu 139 kg. V tabulce je pro představu uveden také údaj, jaké množství celkové produkce komunálního odpadu připadlo na jednoho obyvatele obce. Vzhledem k tomu, že některé druhy odpadu vznikají nepravidelně a nahodile a často souvisí s konkrétní událostí, nemá tento údaj takovou vypovídací schopnost o přístupu obce, potažmo jejích obyvatel k nakládání s odpady.

Významným ukazatelem je množství separovaného využitelného odpadu (papír, plasty, sklo a kovy), které se v jednotlivých obcích vyprodukuje. Z pohledu ochrany životního prostředí jsou tyto odpady dále zpracovávány a využívány jako druhotná surovina a nekončí tak na skládkách či spalovnách a nezatěžují zbytečně životní prostředí. Český statistický úřad (2017c) uvádí ve své publikaci, jak bylo v roce 2016 nakládáno s odpady. Polovina komunálního odpadu skončila na skládkách, 27 % bylo recyklováno, 16 % skončilo ve spalovnách a 7 % bioodpadu bylo kompostováno. V roce 2016 bylo v přepočtu na jednoho obyvatele vytríděno 49 kg separovaného odpadu. Pro obce představuje

využitelný odpad možnost získání odměn – příjmů do obecního rozpočtu. Jak byly tříděny tyto druhy odpadů v daných obcích, udává tabulka 19.

Tabulka 19 Produkce využitelného odpadu ve vybraných obcích, 2012–2016

Rok	Produkce využitelného odpadu (kg/obyv.)		
	Ořechov	Babice	Uherčice
2012	35	52	58
2013	33	42	60
2014	36	41	54
2015	33	41	67
2016	38	42	70

Zdroj: Obecní úřad Babice, Ořechov, Uherčice, ČSÚ (2017a, 2017b), vlastní úprava.

Na první příčce v množství separovaného využitelného odpadu je obec Uherčice. V roce 2016 dosáhla objemu 70 kg na obyvatele. Obec Babice na tom byla o něco hůře, její obyvatelé vytřídili o 28 kg využitelného odpadu méně. Obec Ořechov vykázala nejnižší hodnotu, a to 38 kg na osobu. Tento výsledný údaj je částečně ovlivněn skutečností, že v obci Ořechov v některých letech je sběr papíru pořádán školou, tudíž obec nevykazuje žádné, příp. minimální množství. To se týkalo právě roku 2016. Z toho vyplývá, že v některých letech mohou působit určité nahodilé faktory, které následně mohou zkreslit vypovídací schopnost daného jevu. Občané obce Ořechov a Babice v roce 2016 vytřídili méně využitelného odpadu, než byl průměr na jednoho obyvatele v České republice. Naopak obec Uherčice vytřídila téměř dvojnásobné množství.

5.2 Doporučení

Správné nastavení systému odpadového hospodářství není pro obce jednoduchou záležitostí, neboť musí být zohledněna řada faktorů. Z tohoto důvodu by měl být systém určitým kompromisem požadavků zainteresovaných stran. Pro obec by měl být systém administrativně jednoduchý a současně by měl zajistit vyrovnaný rozpočet odpadového hospodářství. Náklady, které obce vynakládají v souvislosti s odpady, jsou poměrně

vysoké, a proto je žádoucí, aby se občané jako prvotní producenti komunálního odpadu na těchto nákladech rovněž podíleli. Otázkou však zůstává jakou výší. Důležitým faktorem je i negativní vliv odpadů na životní prostředí.

Jak vyplynulo ze zjištěných poznatků v rámci analytické části, jako nejvhodnější systém, který mohou obce stanovit na svém území, se jeví ten, který v sobě zahrnuje i určitou motivační složku. Paušální systém je pro obce sice administrativně nejjednodušší, avšak získané příjmy často pokryjí jen 60 % výdajů v odpadovém hospodářství. Současně obyvatelé nejsou motivováni k separaci odpadů a změně svého postoje a chování, což má následně i negativní dopad na životní prostředí. Tzv. známkový systém se jeví z pohledu rozpočtu obce jako nejlepší, příjmy takto získané pokrývají v plné míře výdaje obce v oblasti odpadového hospodářství. I když tento systém v sobě zahrnuje určité motivační prvky (roční výše platby za odpad se odvíjí dle množství produkovaného odpadu) má i svou stinnou stránku. Z důvodu vyšších plateb se mohou chtít někteří z obyvatel této platbě alespoň částečně vyhnout a jako důsledek tak vzniknou nové „černé skládky“ příp. obyvatelé budou spalovat komunální odpad v domácnostech. Poslední zkoumaný způsob je také založen na paušálním poplatku, ale současně s ním byl zaveden i motivační systém ISNO, kde každý z obyvatel obce se může svobodně rozhodnout, zda bude systém využívat či nikoliv. Systém založený na ISNO může být zpočátku pro obec a její obyvatele administrativně a technicky náročnější, avšak postupem času se ukazuje jako nejvhodnější. Z ekonomického hlediska obec vykazuje velmi dobré výsledky hospodaření v odpadovém hospodářství, příjmy pokrývají téměř veškeré výdaje. Občané jsou ve formě slev platby paušálního poplatku finančně motivováni k separaci využitelných složek odpadů a celkově šetrnějšímu chování k životnímu prostředí. Motivační systém založený na ISNO lze obcím doporučit, zejména pak obcím s nižším počtem obyvatel a středně velkým obcím.

6 Závěr

Obce vybrané pro zpracování analytické části jsou odlišné svými základními charakteristikami, stejně jako dopadem na hospodaření v oblasti odpadů, tak vlivem na produkci komunálního odpadu. Obec Ořechov stanovila místní poplatek paušální částkou (450 Kč), kterou občané hradí na kalendářní rok. Obyvatelům nejsou poskytovány žádné motivační prvky ve formě finančních úlev či bonusů, které by odrážely skutečně vyprodukovaný odpad v konkrétní domácnosti, naproti tomu je tento systém pro obec administrativně jednodušší. Obec však svým přístupem zlepšuje podmínky pro separaci odpadů např. poskytnutím kompostérů do domácnosti, pořízením štěpkovače, modernizací sběrných míst atd. Umožňuje také svým občanům využívat k odkládání odpadu místní sběrný dvůr.

Druhá vybraná obec, Babice, postavila místní poplatek na tzv. známkovém systému, který alespoň částečně odráží skutečně vyprodukované množství komunálního odpadu danou domácností. Cena známky se odvíjí od četnosti svozu a velikosti sběrné nádoby. Maximální cena činí 3 300 Kč za 240 l nádobu a 1× týdně svoz. Minimální částka, kterou musí obyvatel uhradit je 1 100 Kč. Občané si mohou sami vybrat známku, která nejlépe odpovídá jejich produkci odpadu. Známky jsou rozlišeny v závislosti na druhu odpadu, na směsný komunální odpad a biologicky rozložitelný. Obec Babice dbá o zvyšování informovanosti svých obyvatel o odpadech. Na svých internetových stránkách vytvořila sekci věnovanou ekologii, kde jsou uvedeny údaje o jednotlivých druzích odpadů a jak s těmito odpady nakládat. Velký důraz klade i na kompostování a nakládání s bioodpadem. Zároveň vytváří odpovídající podmínky pro usnadnění sběru a třídění komunálního odpadu.

Obec Uherčice zavedla místní poplatek, shodně jako obec Ořechov, formou roční paušální platby (450 Kč). Navíc však motivuje své obyvatele k lepšímu nakládání s odpady, a tím i šetrnějšímu přístupu k životnímu prostředí. Obec je od roku 2010 zapojena do systému ISNO (Inteligentní systém nakládání s odpady) a v současné době se 91 % domácností Uherčic do tohoto systému aktivně zapojilo. Pokud obyvatel splní tři stanovené podmínky v daném kalendářním roce, bude mu poskytnuta úleva formou snížení místního poplatku

v následujícím roce. Maximální částka slevy činí 360 Kč. Systém ISNO tedy spočívá především ve finanční motivaci obyvatel. Stejně jako předchozí obce, i Uherčice vytváří podmínky pro své obyvatele, aby jim ulehčila práci se sběrem a tříděním odpadů.

Nastavené systémy ve vybraných obcích mají dopad na jejich hospodaření, konkrétně na příjmy a výdaje odpadového hospodářství. Zpracována byla data za období 2012–2016 a pro lepší srovnatelnost byly příjmy a výdaje přepočteny na jednoho obyvatele. Příjmovou stránku zahrnovaly jak příjmy z místního poplatku od obyvatel, tak příjmy získané za sběr využitelného odpadu. Do výdajů byly zahrnuty pouze běžné výdaje, protože ty odráží provoz systému. Obec Ořechov vykazovala v průměru na jednoho obyvatele nejnižší příjmy, 528 Kč (518 Kč v roce 2016). V obci Babice příjmy dosáhly průměrné částky 1 035 Kč (1 122 v roce 2016). Třetí obec, Uherčice, měla příjmy v průměru 604 Kč (516 Kč v roce 2016). Důležitým ukazatelem, který odráží stav hospodaření v systému nakládání s odpady, je podíl, jakým se příjmy podílí na úhradě běžných výdajů. Nejlepších výsledků bylo dosaženo v obci Babice, kde v průměru vybranými příjmy byly v plné výši uhrazeny výdaje. Podobného výsledku dosáhla i obec Uherčice, kdy příjmy pokryly běžné výdaje z 97 %. Hůře dopadla obec Ořechov, kde příjmy stačily v průměru pouze na úhradu 60 % výdajů, a zbývající část musela být uhrazena z jiných příjmů obce.

Co se týká samotné produkce komunálního odpadu, pozornost byla zaměřena především na směsný komunální odpad a využitelné složky komunálního odpadu. Data byla vybrána za období 2012–2016 a rovněž přepočtena na jednoho obyvatele. V obci Ořechov se produkce SKO v průběhu let mírně zvyšovala z hodnoty 168 kg v roce 2012 na 188 kg v roce 2016. Obec Babice vykazovala spíše oscilující produkci, i přesto se jí však podařilo snížit produkci SKO o 7 kg v roce 2016 oproti roku 2012 (SKO v roce 2016 činila 139 kg). Nejlépe na tom byla obec Uherčice, které se podařilo postupně snižovat produkci SKO, a v roce 2016 dosáhla výše pouze 98 kg (oproti roku 2012 je jedná o snížení o 24 kg).

Množství produkce využitelného odpadu znamená pro obce jistý příjem a v celkovém důsledku odráží také šetrnější přístup k životnímu prostředí. Nejlépe dopadla obec Uherčice, vykazovala v jednotlivých letech nejvyšší množství využitelného odpadu, v roce

2016 to bylo celkem 70 kg na obyvatele. Nejnižší množství vytrídili v obci Ořechov, v roce 2016 pouze 38 kg. Obec Babice v roce 2016 separovala 42 kg odpadu.

Z provedené analýzy výsledků systémů odpadového hospodářství ve vybraných obcích lze konstatovat, že jak z pohledu hospodaření systémů, tak množství produkce odpadu (celkové i využitelných složek) dopadla nejlépe obec Uherčice. Z ekonomického hlediska je systém téměř soběstačný a obec nemusí vynakládat téměř žádné finanční prostředky ze svého rozpočtu na úhradu výdajů za nakládání s odpady. Motivační systém ISNO, který obec zavedla má značný vliv na přístup obyvatel k zacházení s odpady, a díky tomu bylo vytríděno poměrně velké množství odpadu (papír, plasty, sklo a kovy), který slouží k dalšímu zpracování jako druhotná surovina a současně přináší příjmy do rozpočtu obce. Jde vlastně o přenesení platby u poplatníka – obyvatele obce – na systém využitelných odpadů. Občan tak platí méně, ale obec o své příjmy nepřijde.

Systém ISNO je poměrně mladý, ale v obcích, které k němu přistoupily je obyvateli přijímán vesměs pozitivně. Na základě zjištěných výsledků lze tento systém obcím doporučit. Bohužel, v dnešní době až na některé výjimky, obyvatelé k problémům, které se jich přímo nedotýkají, přistupují pasivně, a to se týká také přístupu k životnímu prostředí. Mnohdy jen finanční motivace dokáže změnit postoj obyvatel k danému problému.

7 Seznam použitých zdrojů

Monografie

ARAÚJO, A. S. F. a kol. *Waste Management: New Research*. New York: Nova Science Publishers, 2012. ISBN 978-1-62081-995-1.

BENEŠOVÁ, L. a kol. *Komunální a podobné odpady*. 1. vyd. Praha: ENZO, 2011. 93 s. ISBN 978-80-901732-1-7.

ČERNOHORSKÝ, J. a kol. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010*. 1. vyd. Praha: Svaz měst a obcí České republiky, 2010. 184 s. ISBN 978-80-254-8660-3.

DUBANSKÁ, V. a TOMÁŠKOVÁ, V. *Platby za komunální odpad podle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů*. V: ŠAUER, Petr. Jak (ne)platit za domovní odpad: Příspěvky závěrečného semináře projektu PAYT. Praha, 2003, s. 109–117. ISBN 80-245-0638-6.

GEUSS, E. *Aktuální problémy stanovování poplatků za komunální odpad*. V: ŠAUER, Petr. Jak (ne)platit za domovní odpad: Příspěvky závěrečného semináře projektu PAYT. Praha, 2003, s. 118–120. ISBN 80-245-0638-6.

HŘEBÍČEK, J. a kol. *Integrovaný systém nakládání s odpady na regionální úrovni*. 1. vyd. Brno: Karel Kovařík, nakladatelství Littera, 2009. 202 s. ISBN 978-80-85763-54-6.

MAAYTOVÁ, A. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2015. 208 s. ISBN 978-80-247-5561-8.

MALČEKOVÁ, H. a ŠIMEK, V. *Průvodce odpadovým hospodářstvím: praktická příručka*. Praha: Linde Praha, 2014. 255 s. ISBN 978-80-7201-905-2.

MARKOVÁ, H. *Finanční hospodaření územních samosprávných celků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, ediční středisko v nakladatelství Eva Rozkotová – IFEC, 2008. 152 s. ISBN 978-80-87146-08-8.

PAŘÍZKOVÁ, I. *Finance územní samosprávy*, 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 238 s. ISBN 978-80-210-4511-8.

PEKOVÁ, J. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.

PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů, teorie a praxe*, 3. aktual. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015. 288 s. ISBN 978-80-246-5608-0.

PŮČEK, M. a kol. *Měření spokojenosti v organizacích veřejné správy: soubor příkladů*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, úsek veřejné správy, odbor modernizace veřejné správy, 2005. 104 s. ISBN 80-239-6154-3.

SLAVÍK, J. a kol. *Ekonomické modely hodnocení komplexních nákladů v odpadovém hospodářství*. 1. vyd. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku, 2004. 236 s. ISBN 80-86684-23-7.

SOUKOPOVÁ, J. a kol. *Výdaje obcí na ochranu životního prostředí a jejich efektivnost*. 1. vyd. Brno: Littera, 2011. 237 s. ISBN 978-80-85763-60-7.

Periodika

HLAVENKA, T. *Odpady: odborný časopis pro odpadové hospodářství*, PAYT a door-to-door systémy ve vybraných regionech ČR. 6/2017, Praha: Technopress, ISSN 1210-4922.

ŠTASTNÁ, J. *Odpady: odborný časopis pro odpadové hospodářství*, Ekonomické nástroje nového zákona 3/2016a, Praha: Technopress, ISSN 1210-4922.

ŠTASTNÁ, J. *Odpady: odborný časopis pro odpadové hospodářství*, Co se chystá v legislativě odpadového hospodářství 3/2016b, Praha: Technopress, ISSN 1210-4922.

VACH, J. *Odpady: odborný časopis pro odpadové hospodářství*, Řešení v obcích nelze odkládat. 6/2017, Praha: Technopress, ISSN 1210-4922.

VALENTOVÁ, L. *Odpady: odborný časopis pro odpadové hospodářství*, Jak naplnit recyklační cíle a nezvýšit občanům náklady na odpadové hospodářství. 1/2017, Praha: Technopress, ISSN 1210-4922.

Právní předpisy

ČESKO. *Poplatky: správní, soudní, místní, ostatní: redakční uzávěrka* 3. 4. 2017. Ostrava: Sagit, [1995]-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-223-4.

ČESKO. *Úplné znění zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky; Úplné znění zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích; Úplné znění zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich; Úplné znění zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích*. 11. vyd. Praha: Armex Publishing, 2017. 157 s. ISBN 978-80-87451-48-9.

ČESKO. *Životní prostředí: velká novela zákona o ovzduší od...: redakční uzávěrka* 6. 2. 2017. Ostrava: Sagit, [2003]-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-216-6.

ČESKO. *Účetnictví: obce, kraje, hl. město Praha, organizační složky státu, příspěvkové organizace, fondy, další vybrané účetní jednotky, velká novela zákona o účetnictví, zásadní změny všech vyhlášek, změny většiny účetních standardů; Kontrola: kontrolní řád, finanční kontrola, přezkoumávání hospodaření: redakční uzávěrka* 9. 1. 2017. Ostrava: Sagit, [2006]-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-208-1.

ČESKO. *Obce, kraje, hl. m. Praha; Úředníci obcí a krajů; Obecní policie... redakční uzávěrka* 3. 4. 2017. Ostrava: Sagit, [2002]-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-224-1.

Internetové zdroje

BABICE. *Obecně závazná vyhláška č. 1/2015, o stanovení systému shromáždování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů* [online]. 2015a [cit. 2017-11-03]. Dostupné z www: <https://babiceurican.cz/uredni-deska/?filtr=zamery-a-vyhlasky>.

BABICE. *Obecně závazná vyhláška č. 2/2015, o místním poplatku za provoz systému shromáždování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů* [online]. 2015b [cit. 2017-11-03]. Dostupné z www: <https://babiceurican.cz/uredni-deska/?filtr=zamery-a-vyhlasky>.

BABICE. *Oficiální stránky obce Babice (Praha-východ)* [online]. 2017a [cit. 2017-10-30]. Dostupné z www: <https://babiceurican.cz/>.

BABICE. *Zdůvodnění zdražení známek na odvoz komunálního odpadu na rok 2018* [online]. 2017b [cit. 2018-01-25]. Dostupné z www: <https://babiceurican.cz/rubrika/aktuality/page/3/>.

ČSÚ. *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. 2017a [cit. 2017-11-01]. Dostupné z www: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>.

ČSÚ. *Počet obyvatel v obcích – 2017* [online]. 2017b [cit. 2017-11-01]. Dostupné z www: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112017>.

ČSÚ. *Produkce, využití a odstranění odpadů - 2009*. [online]. 2010 [cit. 2017-11-18]. Dostupné z www: <https://www.czso.cz/csu/czso/produkce-vyuziti-a-odstraneni-odpadu-v-cr-2009-sj65o73hfk>.

ČSÚ. *Produkce, využití a odstranění odpadů - 2010*. [online]. 2011 [cit. 2017-11-18]. Dostupné z www: <https://www.czso.cz/csu/czso/produkce-vyuziti-a-odstraneni-odpadu-2010-ovm01jeah2>.

ČSÚ. *Produkce, využití a odstranění odpadů - 2015*. [online]. 2016 [cit. 2017-11-18]. Dostupné z www: <https://www.czso.cz/csu/czso/produkce-vyuziti-a-odstraneni-odpadu-2015>.

ČSÚ. *Produkce, využití a odstranění odpadu a produkce druhotných surovin – v roce 2016*. [online]. 2017c [cit. 2017-11-18]. Dostupné z www: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/produkce-vyuziti-a-odstraneni-odpadu-a-produkce-druhotnych-surovin-v-roce-2016>.

EUROPEAN COMMISSION. *Environment. Being wise with waste: the EU's approach to waste management* [online]. Luxembourg: Publ. Off. of the European Union, 2010. ISBN 978-92-79-14297-0. Dostupné z www: <http://ec.europa.eu/environment/waste/pdf/WASTE%20BROCHURE.pdf>.

HRBEK, J. *Produkce komunálního odpadu vzrostla* [online]. 2017 [cit. 2017-11-05]. Dostupné z www: <https://www.czso.cz/csu/czso/produkce-komunalniho-odpadu-vzrostla>.

MAS Říčansko. *O MAS* [online]. 2017 [cit. 2017-11-05]. Dostupné z www: <http://mas.ricansko.eu/o-mas/>.

MF ČR. *Státní pokladna* [online]. 2017a [cit. 2017-10-27]. Dostupné z www: <http://monitor.statnipokladna.cz/2017/>.

MF ČR. *Státní závěrečný účet územních rozpočtů - 2015* [online]. 2017b [cit. 2017-10-27]. Dostupné z www: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2015/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu-28279>.

MIKROREGION HUSTOPEČSKO. *Obecní strategie* [online]. 2017 [cit. 2017-11-30]. Dostupné z www: <http://hustopecko.net/informace-o-nbsp-projektu/ms-1748/p1=1748>.

MŽP. *Odpadové hospodářství* [online]. 2017a [cit. 2017-07-20]. Dostupné z www: https://www.mzp.cz/cz/odpadove_hospodarstvi.

MŽP. *Plán odpadového hospodářství ČR* [online]. 2017b [cit. 2017-07-20]. Dostupné z www: https://www.mzp.cz/cz/plan_odpadoveho_hospodarstvi_cr.

MŽP. *Zaplatíš, kolik vyhodíš! MŽP startuje PAYT TOUR 2017* [online]. 2017c [cit. 2017-07-20]. Dostupné z www: https://www.mzp.cz/cz/news_PAYT.

OECD. *Waste: Municipal waste, Generation and Treatment*, [online]. 2017 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z www: <http://stats.oecd.org/index.aspx?DatasetCode=MUNW>.

OŘECHOV. *Obecně závazná vyhláška č. 1/2015 o místním poplatku za provoz systému shromáždování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů* [online]. 2015a [cit. 2017-10-28]. Dostupné z www: <http://www.orechov-uh.cz/obecni-urad/uredni-deska-a-dokumenty-ke-stazeni.html>.

OŘECHOV. *Obecně závazná vyhláška č. 2/2015 o stanovení systému shromáždování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů* [online]. 2015b [cit. 2017-10-28]. Dostupné z www: <http://www.orechov-uh.cz/obecni-urad/uredni-deska-a-dokumenty-ke-stazeni.html>.

OŘECHOV. *O naší obci* [online]. 2017 [cit. 2017-10-20]. Dostupné z www: <http://www.orechov-uh.cz/o-nasi-obci.html>.

SOUKOPOVÁ a kol. *Metodika hodnocení efektivnosti nákladů vynaložených na odpadové hospodářství. Brno 2017, MŽP. Odpadové hospodářství: Legislativa a metodické pokyny* [online]. 2015 [cit. 2017-08-13]. Dostupné z www: https://www.mzp.cz/cz/metodicke_pokyny_legislativa.

UHERČICE. *Obecně závazná vyhláška č. 1/2016 o místním poplatku za provoz systému shromáždování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů* [online]. 2016 [cit. 2017-11-12]. Dostupné z www: <http://www.uhercice.cz/1/obecniurad/vyhlaskey.htm>.

UHERČICE. *Obecně závazná vyhláška č. 2/2015 o stanovení systému shromáždování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů* [online]. 2015 [cit. 2017-11-12]. Dostupné z www: <http://www.uhercice.cz/1/obecniurad/vyhlaskey.htm>.

UHERČICE. *O obci - současnost* [online]. 2017 [cit. 2017-11-04]. Dostupné z www: <http://uhercice.cz/l/obec/default.htm>.

UHERČICE. *Radniční listy* [online]. 2012 - 2017 [cit. 2017-11-04]. Dostupné z www: <http://www.uhercice.cz/l/obec/rlisty.htm>.

VRBOVÁ, M. a BALNER, P. *Sborník: Konference Odpady a obce 2017: Ekonomika odpadového hospodářství v obcích ČR, 2017* [online]. 2017 [cit. 2017-07-20]. Dostupné z www: <http://www.ekokom.cz/cz/ostatni/o-spolecnosti/nase-projekty/odpady-obce-po-konferenci>.

8 Přílohy

Příloha 1 Přehled produkce komunálního odpadu ve vybraných zemích EU

Země	Produkce komunálního odpadu (v tis. tun)			
	2000	2005	2010	2015
Belgie	4 830	5 052	4 973	4 708
Česká republika	3 434	2 954	3 334	3 337
Dánsko	3 546	3 990	4 278	4 485
Francie	31 232	33 366	34 535	33 399
Německo	52 810	46 555	49 237	51 046
Polsko	12 226	12 169	12 032	10 863
Rakousko	4 321	4 732	4 701	4 836
Slovenská republika	1 707	1 468	1 719	1 784
Švýcarsko	4 731	4 940	5 565	6 030
Velká Británie	33 954	35 121	31 955	31 567
OECD - Europe	273 362	276 520	276 247	270 657

Zdroj: OECD (2017), Waste: Municipal waste, Generation and Treatment, vlastní úprava.

Příloha 2 Přehled způsobu nakládání s komunálním odpadem v ČR

Nakládání s odpady	Komunální odpad (v t)		
	2005	2010	2015
Skládkování	2 132 964	2 161 801	1 755 438
Spalování s využitím tepla	374 691	494 949	585 784
Spalování bez využití tepla	914	2 152	4 012
Recyklace	32 186	451 765	850 907
Kompostování	18 152	75 724	141 194

Zdroj: ČSÚ (2010, 2011, 2016), Produkce, využití a odstranění odpadů, vlastní úprava.

Příloha 3 Přehled způsobů nakládání s komunálním odpadem ve vybraných zemích, 2015

Země	Nakládání s odpady (kg/osobu/rok)	Z toho (v %)					
		Skládkování	Spalování			Recyklace	Kompostování
			Celkem	bez využití tepla	s využitím tepla		
Belgie	414,1	1	44	18	26	35	20
Česká republika	316,9	53	18	0	18	25	4
Dánsko	799,3	1	53	0	53	27	19
Francie	502,3	26	35	1	34	22	17
Německo	628,6	0	34	12	22	48	18
Polsko	285,7	44	13	1	12	26	16
Rakousko	566,4	3	39	0	39	26	32
Slovenská republika	329,4	69	11	0	11	8	7
Švýcarsko	741,8	0	47	0	47	32	21
Velká Británie	489,2	23	32	1	31	27	16

Zdroj: OECD (2017), Waste: Municipal waste, Generation and Treatment, vlastní úprava.

Poznámka: pokud je v některé kategorii uvedena hodnota 0, jedná se o velmi nízké vykázané hodnoty.

Příloha 4 Počet obyvatel v obcích, 2012–2017

Rok	Počet obyvatel		
	Ořechov	Babice	Uherčice
2012	736	799	1046
2013	733	864	1027
2014	737	926	1021
2015	741	980	1017
2016	737	1034	1034
2017	745	1079	1056

Zdroj: ČSÚ (2017a, 2017b), vlastní úprava.

Příloha 5 Příjmy a výdaje obce Ořechov, 2012–2016

Druhové třídění	Položka	Skutečný rozpočet									
		2012		2013		2014		2015		2016	
		v tis. Kč	%	v tis. Kč	%	v tis. Kč	%	v tis. Kč	%	v tis. Kč	%
1. třída	Daňové příjmy	5 655	77,20	6 815	69,51	7 835	53,87	7 637	80,62	8 467	74,40
2. třída	Nedaňové příjmy	376	5,13	738	7,52	566	3,89	479	5,06	713	6,27
3. třída	Kapitálové příjmy	615	8,39	1 545	15,76	1 670	11,48	609	6,43	507	4,45
4. třída	Přijaté dotace	680	9,28	707	7,21	4 473	30,76	748	7,90	1 693	14,87
Příjmy celkem		7 325	100,00	9 805	100,00	14 544	100,00	9 473	100,00	11 380	100,00
5. třída	Běžné výdaje	6 001	95,48	6 617	73,43	8 068	64,91	5 981	71,90	8 593	62,05
6. třída	Kapitálové výdaje	284	4,52	2 394	26,57	4 360	35,09	2 337	28,10	5 254	37,95
Výdaje celkem		6 284	100,00	9 011	100,00	12 428	100,00	8 318	100,00	13 848	100,00

Zdroj: MF ČR (2017a), Státní pokladna, vlastní úprava.

Příloha 6 Příjmy a výdaje v systému odpadového hospodářství obce Ořechov, 2012–2016

Paragraf/ položka	Položka	Skutečný rozpočet OH (v tis. Kč)				
		2012	2013	2014	2015	2016
1340	DP - popl. za kom. odpad (§10b zák. 565/1990 Sb.)	308	316	311	310	317
3723	NP - sběr a svoz ostatních odpadů	8	12	19	15	13
3725	NP - využívání a zneškodňování komun. odpadů	-	54	70	92	52
3727	NP - od spol. EKO-KOM	51	-	-	-	-
Příjmy		366	382	401	416	382
3721	BV - sběr a svoz nebezp. odpadů	12	15	22	36	28
3722	BV - sběr a svoz komun. odpadů	300	361	296	318	337
3723	BV - sběr a svoz ostatních odpadů	195	137	210	258	296
3726	BV - využívání a zneškodňování ostat. odpadů	-	-	544	-	-
3729	BV - ostatní nakládání s odpady	19	14	16	15	70
Běžné výdaje		526	528	1 087	626	731
3726	KV - kompostéry	-	24	1 232	-	-
3729	KV - ostatní nakládání s odpady	-	-	24	103	1 245
Výdaje vč. kapitálových		526	552	2 343	730	1 976
Saldo (příjmy - běžné výdaje)		-160	-145	-686	-210	-349
Saldo (příjmy - výdaje vč. kapitálových)		-160	-170	-1 941	-314	-1 594

Zdroj: MF ČR (2017a), Státní pokladna, vlastní úprava.

Příloha 7 Příjmy a výdaje obce Babice, 2012–2016

Druhové třídění	Položka	Skutečný rozpočet									
		2012		2013		2014		2015		2016	
		v tis. Kč	%	v tis. Kč	%	v tis. Kč	%	v tis. Kč	%	v tis. Kč	%
1. třída	Daňové příjmy	6 380	91,17	8 055	88,30	9 146	89,84	10 825	51,17	12 960	90,79
2. třída	Nedaňové příjmy	264	3,77	450	4,93	632	6,21	411	1,94	628	4,40
3. třída	Kapitálové příjmy	203	2,90	406	4,45	255	2,50	651	3,08	331	2,32
4. třída	Přijaté dotace	151	2,16	211	2,31	147	1,44	9 269	43,81	356	2,49
Příjmy celkem		6 998	100,00	9 122	100,00	10 180	100,00	21 156	100,00	14 275	100,00
5. třída	Běžné výdaje	5 474	99,06	7 048	85,28	5 750	29,96	7 092	88,57	10 081	64,01
6. třída	Kapitálové výdaje	52	0,94	1 217	14,72	13 440	70,04	915	11,43	5 668	35,99
Výdaje celkem		5 526	100,00	8 265	100,00	19 190	100,00	8 007	100,00	15 749	100,00

Zdroj: MF ČR (2017a), Státní pokladna, vlastní úprava.

Příloha 8 Příjmy a výdaje v systému odpadového hospodářství obce Babice, 2012–2016

Paragraf/ položka	Položka	Skutečný rozpočet OH (v tis. Kč)				
		2012	2013	2014	2015	2016
1339, 1337	DP - popl. za komun. odpad (OZV - §17a zák. 185/2001 Sb.)	620	661	805	770	898
3725	NP - využívání a zneškodňování komun. odpadů	140	152	130	147	159
3726	NP - využívání a zneškodňování ostat. odpadů	4	50	73	77	104
Příjmy		763	863	1 007	993	1 160
3721	BV - sběr a svoz nebezp. odpadů	43	20	20	7	17
3722	BV - sběr a svoz komun. odpadů	486	510	582	593	583
3725	BV - využívání a zneškodňování komun. odpadů	292	300	231	268	270
3726	BV - využívání a zneškodňování ostat. odpadů	55	59	56	119	109
3729	BV - ostatní nakládání s odpady	26	38	11	18	25
Běžné výdaje		901	927	899	1 006	1 004
3725	KV - haly, budovy, stavby	0	0	0	0	39
Výdaje vč. kapitálových		901	927	899	1 006	1 043
Saldo (příjmy - běžné výdaje)		-138	-64	108	-13	156
Saldo (příjmy - výdaje vč. kapitálových)		-138	-64	108	-13	117

Zdroj: MF ČR (2017a), Státní pokladna, vlastní úprava.

Příloha 9 Příjmy a výdaje obce Uherčice, 2012–2016

Druhové třídění	Položka	Skutečný rozpočet									
		2012		2013		2014		2015		2016	
		v tis. Kč	%	v tis. Kč	%	v tis. Kč	%	v tis. Kč	%	v tis. Kč	%
1. třída	Daňové příjmy	9 031	79,47	10 571	78,19	11 327	58,65	11 314	34,13	12 224	74,61
2. třída	Nedaňové příjmy	1 321	11,62	1 745	12,91	2 052	10,62	1 977	5,96	1 866	11,39
3. třída	Kapitálové příjmy	54	0,48	54	0,40	19	0,10	69	0,21	57	0,35
4. třída	Přijaté dotace	958	8,43	1 149	8,50	5 916	30,63	19 794	59,70	2 236	13,65
Příjmy celkem		11 364	100,00	13 519	100,00	19 314	100,00	33 154	100,00	16 383	100,00
5. třída	Běžné výdaje	9 210	91,94	11 230	96,14	10 554	60,90	20 373	65,42	13 058	90,39
6. třída	Kapitálové výdaje	807	8,06	451	3,86	6 776	39,10	10 769	34,58	1 388	9,61
Výdaje celkem		10 017	100,00	11 681	100,00	17 330	100,00	31 142	100,00	14 446	100,00

Zdroj: MF ČR (2017a), Státní pokladna, vlastní úprava.

Příloha 10 Příjmy a výdaje v systému odpadového hospodářství obce Uherčice, 2012–2016

Paragraf/ položka	Položka	Skutečný rozpočet OH (v tis. Kč)				
		2012	2013	2014	2015	2016
1337,1340	DP - popl. za kom. odpad (§10b zák. 565/1990 Sb.)	406	477	470	268	281
3725	NP - využívání a zneškodňování komun. odpadů	247	292	204	212	253
Příjmy		653	769	674	480	534
3721	BV - sběr a svoz nebezp. odpadu	12	12	19	24	23
3722	BV - sběr a svoz komun. odpadu	246	224	227	197	233
3723	BV - sběr a svoz ostatních odpadů	0	24	204	0	0
3725	BV - využívání a zneškodňování komun. odpadů	603	338	355	254	272
3729	BV - ostatní nakládání s odpady	48	14	0	0	0
Běžné výdaje		909	613	804	474	528
3725	KV - 6121 (budovy, stavby, haly), 6122 (stroje, přístroje, zařízení)	431	0	197	3 165	0
3723	KV - 6123 (dopravní prostředky)	0	0	1 996	0	0
Výdaje vč. kapitálových		1 339	613	2 997	3 639	528
Saldo (příjmy - běžné výdaje)		-256	157	-130	6	6
Saldo (příjmy - výdaje vč. kapitálových)		-687	157	-2 323	-3 159	6

Zdroj: MF ČR (2017a), Státní pokladna, vlastní úprava